

№ 20 (20533) 2014-рэ илъэс ШЭМБЭТ МЭЗАЕМ и 1

жьын Мухьарбый Олимпиа-

дэм имашІо Мыекъуапэ щихьы-

нэу зигъэхьазырзэ тыlукlагъ. Ишъхьэгъусэу Асыет спорт

къэбархэм ащыгъуаз. Яшъаоу

Амэрбый Олимпиадэм лъы-

плъэнэу зегъэхьазыры. Янэ-

ятэхэм къызэрэтаlуагъэу, ис-

кусствэм щызэлъа-

гъэх.

шІэрэ Къулэ Амэр-

бый ыцІэкІэ

якІалэ еджа-

Олимпиа-

апэрэу

дэм имашІо

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

АПЭРЭ ЧЕМПИОНЫМРЭ ЗЭГЪЭПШЭНХЭМРЭ

Sochi Ger Гъэхъагъэр гугъэм къыщежьэ

1972-рэ илъэсым Олимпиадэ джэгунхэу Мюнхен щыкіуагъэхэм дышъэ медалыр къащызыхьыгъэ Чыржьын Мухьарбый Мыекъуапэ щэпсэу. Икіэлэціыкіугьом спорт льэпкь зэфэшъхьафхэм апыльыгъ. Кощхьаблэ щыпсэузэ, атлетикэ онтэгъур къыхихи, дунаим ціэрыю щыхъугъ. А лъэхъаным спорт еджэпіэ гъэшіэгьонхэр къуаджэхэм адэтыгьэп. Зыкъызэlупхыныр, зэнэкъокъу инмэ уахэлэжьэныр іэшіэхыгъэп.

культурэм хищэхэзэ, Дзэгъэщтэ Хьаджэбый спортым зыкъегъэlэтыгъэным иlахьышlу хишІыхьагъ. Чыржьын Мухьарбый иапэрэ тренерэу Хь. Дзэгъащтэм къытегущы!э зыхъук!э, апэу къыхигъэщырэр лъэпкъ шэн-хабзэхэр зэригъэлъапІэщтыгъэхэр, ныбжьыкІэхэм зэралъыплъэщтыгъэр ары.

Тренер дэгъу уlукІэныр насыпыгъэу щыт, — къеlуатэ Олимпиадэ джэгунхэм, дунаим, Европэм, СССР-м атлетикэ онтэгъумкІэ ячемпионэу Чыржын Мухьарбый. — Дзэгъэщтэ Хьаджэбый, Владимир Стоговыр, нэмыкІхэу сызыгъэсагъэхэр тренер къодыехэу щытыгъэхэп. СикІэлэегъэджа-

Къуаджэм дэс кlалэхэр физ- гъэх, гукlэгъу ахэлъыгъ, уичlыгу бгъэлъэпІэным, уихэгъэгу шІу плъэгъуным уфагъасэщтыгъ.

> М. Чыржьыным сэнэхьатэу къыхихыгъагъэр спортым зыкІи епхыгъагъэп. Трамваим изефакІоу Краснодар Іоф щишІэу уахътэ къыхэкІыгъ. Дзэм къулыкъур щихьызэ, ищыІэныгъэ зэхъокІыныгъэ инхэр фэхъугъэх.

Нарт кІуачІэр

СССР хэгьэгушхоу тиІагьэм изэнэкъокъу дышъэ медалыр къызыщыдехым, Олимпиадэ джэгунхэм агъэкІощтымкІэ упчІэхэр къэтэджыгъэх. Илъэс

22-м ит нарт шъаор зым ныбжыкlaloy ыльытэщтыгь, атлетикэ онтэгъум кlалэр хэмыгъозагъэу ятІонэрэм къыщыхъущтыгъ. Цыхьэу къыфашІырэр къэзыгъэшъыпкъэжьырэмэ зэращыщыр къезыюкіыхэрэр къахэкІыгъ. Хэт сыд ыІуагъэми, тренерхэм унэшъо хэхыгъэ рахъухьи, Олимпиадэм агъэкlyагъ.

Европэм ичемпион, Олимпиадэхэм, дунаим дышъэ медальхэр къащыдэзыхыгъэхэр зы купым зэдыхэтхэу Мюнхен щыкІорэ Олимпиадэм щызэнэкъокъущтыгъэх.

– Сионтэгъугъэ елъытыгъэу анахь псынкІэхэр зыхэт купым сыхэфэгъагъ, — къеlотэжьы Чыржьын Мухьарбый. Штангэр нахьыбэу къэзы-Іэтын зыльэкІыщтхэмкІэ тызэнэкъокъоу зытэублэм сыкъыщанагь, килограмми 10-кІэ сапэ итыгъэхэм гугъэу яІэр нахьыбагъ...

Мухьарбый зигъэрэхьатыгъ, тренерхэм къыраюрэр къыдилъыти, дышъэ медалыр къыдихыным фэшІ штангэм екІолІагъ. Дунэе рекордыр ыгъэуцугъ, килограмми 177,5-рэ ыІэтыгъ. ЩэштэгъукІэ килограмм 460-рэ ригъэкъугъ. М. Чыржьыным идунэе рекорд илъэси 5 щыІагъ.

Олимпиадэм ыуж 1973-рэ илъэсым Европэм ыкІи дунаим ядышъэ медальхэр М. Чыржьыным зэнэкъокъухэм къашыдихыгъэх.

Хэгъэгум испорт клуб анахь инэу ЦСКА-м илъэс 30 къулыкъур щихьыгъ. Дзэм къызыхэкІыжьым, игупсэ Адыгеим къыгъэзэжьыгъ. Мыекъуапэ унэ къыщыратыгъ. Адыгэ къэралыгьо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ и Институт тренерэу Іоф щишіагъ. НыбжыкІэхэр атлетикэ онтэгъум фигъасэхэзэ, лъэпкъ гупшысэмрэ спортымрэ зэрэзэпхыгъэхэм яхьылІэгъэ къэбархэр къафи-Іуатэщтыгъэх. Угу умыгъэкІодэу зэнэкъокъухэм уахэлэжьэным ехьылІэгъэ зэфэ-

хьысыжьхэм

Мухьарбый

иеплъык1э-

хэр къари-

ІуалІэу зыфежьэкІэ, жьы къызэрэпщэрэ шІыкІэр зыдэмышІэжьэу ухэщэтыкІы, узэредэІурэм гушхуагъэ хэогъуатэ.

Тэ, адыгэхэм, Олимпиадэм иапэрэ чемпионэу тиІэ ЧырМыекъуапэ къахьыщт. Апэрэхэм ащыщэу Чыржьын Мухьарбый машІом изехьан зэрэхэлэжьагъэр Олимпиадэм идышъэ медалэу къыфагъэ-

ЕМТІЫЛЪ Нурбый. Сурэтым итыр: Чыржьын

шъошагъэм фэдэу щыгъупшэ-

МашІор зыхьыщтхэр

Мухьарбый.

жьыщтэп.

Гумэк Іыгъохэр къызыдехьых

ковым псэупІэ-коммунальнэ тынэу анахь зыщычъыІэщт атырагъэтынэу ыкІи ІэпыІэгъу рикІыкІынхэ, гъогухэм къатехъызмэтым ипсэуалъэхэмрэ шъолъырхэм зафигъэзагъ. Ана-

УФ-м ошіэ-дэмышіэ Іофхэм- транспортымрэ зэпыу ямыіэу хьэу фабэм, нэфынэм, псым кіыкіэ, электричествэ рыкіуа-кіэ иминистрэу Владимир Пуч- Іоф ашіэным анаіэ тырагъэ- якъэтын, гьогухэм язытет анаіэ піэхэр зэпытхъынхэ, чъыгхэр зищыкІэгъэ ветеранхэм, сэкъатныгъэ зиlэхэм яшlуагъэ арагъэкІынэу къафигъэпытагъ. Мыщ фэдэ къэбар къызыІэкІэхьагъэхэм Адыгеири зэу ащыщ.

Мы мафэм ом изытет зыкъызэблихъугъ, нахь чъыІэ къэхъугъ. Мыл ощхэу къещхыгъэм осыр къыхэсэжьыгь, жьыбгьэм зыкъиІэтыгъэу ос хъотыр зэ-

УФ-м ошіэ-дэмышіэ ІофхэмкІэ и Министерствэ и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм тызэрэщигъэгъозагъэмкІэ, щылэ мазэм и 29-м къыщегъэжьагъэу мэзаем и 3-м нэс чъыІэр градуси 10-м къыщегъэжьагъэу градус 20-м нэсын ылъэкІыщт. Ом изытет зэрэдэим ыпкъ къихъухьэрэ хъугъэ-шlагъэхэм япчъагъэ хэхъон ылъэкІыщт.

Щылэ мазэм и 30-м пчыхьэм къыригъэжьэгъэ осыр игъом зыщамытхъугъэ чІыпІабэ Мыекъуапэ щагъэунэфыгъ. ЦІыфхэр гумэкІыгьо хэфагьэх, анахьэу пчэдыжьым жьэу ІофышІэ кІощтхэр. Гъогухэр зэрамытхъугъэхэм къыхэкlыкlэ автомобильхэр къыдафынхэ алъэкІыгъэхэп, общественнэ транспортзу зекІорэр зэхапшІзу нахь макІэ хъугъэ.

ПшъэдэкІыжьэу ыхьырэмкІэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиІэ обществэу «Транссервисыр» ары мы ІофшІэнхэр зыгъэцэкІэнхэ фаер. Ау ащ ипшъэрылъхэр зэрэзэшІуихыхэрэм цІыфхэр

ыгъэразэхэрэп. Чэщыми, пчэдыжьым жьэуи осыр зытхъурэ техникэм ипчъагъэ мэкІэ дэдагъ. Республикэ мэхьанэ зиІэ гъогухэм яукъэбзын фэгъэзэгъэ къэралыгъо учреждениеу «Адыгеяавтодорым» къызэрэщытаlуагъэмкіэ, Іофшіэнхэр икъу фэдизэу зэшІуахых, осыр атхъу, ащ фэшІ техникэ 84-рэ агъэфедэ.

Зэрэчъы Іэшхом, ос хъотыр зэрэзэрихьэрэм къахэкlыкlэ, Шэуджэн, Кощхьэблэ, Красногвардейскэ, Джэджэ, Тэхъутэмыкъое районхэм арыт гурыт еджапіэхэмрэ кіэлэціыкіу іыгъыпІэхэмрэ мы мафэхэм зэфашІыгъэх.

Гидрометеогупчэм къызэритырэмкіэ, къихьащт тхьамафэм ом изытет нахь зыпкъ иуцожьыщт, чъы Іэр градус 12-м шІокІыщтэп.

ПІАТІЫКЪО Анет.

Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

ПсыІыгъыпІэм иІофхэр

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм Краснодар псы ыгъып эм и юфхэм афэгъэзэгъэ комиссиеу щы-зэхащагъэм мы тхьамафэм зэхэсыгъо и агъ. Ащ хэлэжьагъэх АР-м ипрокуратурэ, хэгъэгу кюці юфхэмкіэ Министерствэм, федеральнэ ык и республикэ къулыкъу зэфэшъхьафхэм ялыкюхэр.

Зэхэсыгъор Парламентым и Тхьаматэу Владимир Нарожнэм зэрищагъ. Ащ икІыгъэ илъэсым иаужырэ мэзихым къыкіоці комиссием Іофэу ышіагьэм щигъэгъозагъэх, МВД-м, МЧС-м и Гъэіорышіапіэ, Тэхъутэмыкъое ыкіи Теуцожь районхэм, Адыгэкъалэ яадминистрациехэм япащэхэр къызэрэхэлэжьагъэхэм пае зэрафэразэхэм ащ лъэшэу къыкіигъэтъты

Къулыкъу ыкІи ведомствэ пэпчъ Іофэу ышІагъэр къызэфихьысыжьыгъ, ФГБУ-у «Краснодар псыІыгъыпІэм» епхыгъэ объектхэм, чІыгу Іахьхэм ятхын, хэбзэІахьэу ахэм къа-

кІакІохэрэм, псынэпкъхэм ягъэцэкІэжьын, ягъэпытэн зэдатегущыІагъэх. Федеральнэ мылъкухэм ахэхьэрэ объектхэм ятхын УФ-м ипрокуратурэ льэшэу зэрэльыплъэрэр депутатхэм мыщ дэжьым къыщыхагъэщыгъ. Джащ фэдэу къулыкъу ыкІи ведомствэ зэфэшъхьафэу мы Іофхэм афэгъэзэгъэ пстэури къыхагъэлажьэзэ, «Краснодар псыІыгъыпІэм» епхыгъэ федеральнэ мылъкум итхын комиссиер нахь гъэлъэшыгъэу зэрэлъыплъэщтым къыкІагъэтхъыгъ.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм зэхищэгъэ комиссием иапэрэ зэхэсыгъо ыуж Іофхэр нахышІу зэрэхъугъэхэри де-

путатхэм къаlуагъ. ГущыІэм пае, 2013-рэ илъэсым ФГБУ-у «Краснодар псыІыгъыпІэм» Тэхъутэмыкъое ыкІи Теуцожь районхэм, Адыгэкъалэ хэбзэ-Іахьэу зэкіэмкіи сомэ миллионым ехъу афитІупщыгъ, объектэу атхырэм ипчъагъэ хэхъуагъ, чІыгум пае хэбзэІахьхэри къатых. Ежь предприятием илІыкІоу зэхэсыгьом хэлэжьагьэхэм къызэраІуагъэмкІэ, 2003-рэ илъэсым къыщыублагъэу 2013-рэ илъэсым нэс техническэ Іофхэм апае пстэумкІи сомэ миллиардым ехъу предприятием къытІупщыгъ, ащ щыщэу сомэ миллион 940-р республикэм ит объектхэм апаlуагъэхьагъ.

Зэхэсыгьом икlэухым псы-Іыгьыпіэм ипащэхэмрэ Къэралыгьо Советым — Хасэм идепутатхэмрэ республикэм и Премьер-министрэ зыіуагьэкіэнэу, Іофыгьоу зигугьу къашіыгьэхэм афэгьэхьыгьэ джэпсальэу Пшызэ шъолъыр ибассейн и Гъэlорышіапіэ фэгьэзагьэм зэдытегущыіэнхэу зэдаштагь.

ХЪУТ Нэфсэт.

Ягумэк Іыгъохэр къырахыл Іагъэх

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Нэтхъо Разыет станицэу Дондуковскэм щыпсэухэу гумэк ыгъо зи эхэм щылэ мазэм и 29-м за lyигъэ-к laгъ. loфтхьабзэм хэлэжьагъэх муниципальнэ гъэпсык lэзи эхэр зи уделу за районым и и къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэу М.Болэкъомрэ А. Петровымрэ, Дондуковскэ къоджэ коим ипащэу А.Фель.

Депутатым къырахьылІэгъэ упчІэхэм ащыщыгъэх Свято-Ильинскэ чылысым, станицэм дэт сымэджэщым, электросетевой инфраструктурэм язытет уагъэрэзэнэу зэрэщымытхэр.

Тарихъ къэбарэу щыІэмкІэ, ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ чылысыр 1904-рэ илъэсым ашІыгъагъ, ар зэтегъэпсыхьагъэуи щытыгъ. Ау 1930-рэ илъэсхэм адэжь ар зэфашІыжьын фаеу хъугъэ. Джырэ уахътэ ащ изытет дэй дэд, гъэцэкІэжьынхэр ищыкІагъэх.

— Чылысыр зэтегьэпсыхьажьыгьэным пае УФ-м экономикэ хэхьоныгьэмкlэ и Министерствэ ыльэныкьокlэ къикlырэ грантыр, джащ фэдэу Урысыем культурэмкlэ и Министерствэ иамалхэр къызфэдгьэфедэнхэ тльэкlыщт, хэкlыпlэу щыlэхэм тахэпльэщт, — къыlуагь Нэтхьо Разыет.

Дондуковскэ участковэ сымэджэщым рентген аппарат ищыкlагъэу ащ иврач шъхьаlэ депутатым зыкъыфигъэзагъ. Мы фэlo-фашlэр цlыфыбэхэм

акіун фаеу мэхъу, ау район гупчэм е Мыекъуапэ къэкіонхэу зэкіэми амал яіэп.

Урамэу Ломоносовым ыціэ зыхырэм тет трансформаторыр жъыдэдэ зэрэхъугъэм къыхакіыкіэ тэрэзэу іоф ышіэжырэп, ащ епхыгъэ унагъохэр бэрэгумэкіыгъо хэфэх. Ащкіэ депутатым ишіуагъэ къаригъэкіымэ ашіоигъоу ціыфхэм зыкъыфагъэзагъ.

— Непэрэ зэlукlэгъум къыщаlэтыгъэ lофыгъохэр зэкlэ хэбзэгъэуцугъэу щыlэм диштэу зэхэсфыщтых. Амалэу сиlэмкlэ нэбгырэ пэпчъ lэпыlэгъу сыфэхъуным сынаlэ тезгъэтыщт, — къыlуагъ Нэтхъо Разыет зэфэхьысыжьхэр къышыза

КЪАНДОР Анзор. УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутат иlэпыlэгъу.

Пщынэм псэ къыпегъакІэ

Адыгэ лъэпкъ культурэр дэгьоу зышіэхэрэм пщынаоу Кіакіыхъу Дамир ар зэрифэшъуашэу лъегъэкіуатэу ыкіи шапсыгъэ къэшъо мэкъамэхэм псэ къапегъакізу алъытэ. Зыныбжь илъэс 60 хъугъэ Дамир ипщынэ къегъзіуакіз ціыфхэм агу рехьы, иіэпэіэсэныгъэ рэгушхох.

Дамир пщынао хъунэу Тхьэм къыгъэхъугъ.

— ТызэцІыкІум джы узэпльын ыкІи уздэкІон зыгьэпсэфыпІзу щыІзхэм афэдиз щыІагьэп. Чылэм джэгу дэтымэ, унагьом сабый кьихьухьагьэмэ, зыгорэм икІалэ дзэ къулыкъум дащымэ, тэркІэ ахэр мэфэкІыгьэх. Ахэм пщынэр ащагьэжъынчыщтыгь, дахэу къыщышьощтыгьэх, тэри тяпльыныр тикІзсагь. Зы нэбгыри къытхэтыгьэп пщынэм къыригьэІонэу е пчэгум къытельэдэнышъ, дахэу къэшъонэу фэмыеу.

Ежьыр пщынэм нахь дихьыхыщтыгь. Ащ къыригъэlонэу зыригъажьэкlэ, къыкlэрыкlын ымылъэкlэу, сыхьат заулэ кlэрысызэ, пщынэуакlэм зыригъэсэгъагъ. Пщынэо зэфэ-

шъхьафхэм акІырыплъыщтыгъ, къызэрэрагъаІорэм бэрэ едэ-Іущтыгъ, шІэхэу япщынэуакІэ зэрэзэтекІырэр къыгурыІоу ригъэжьэгъагъ. Анахьэу ыгу рихьыщтыгъэр Шагудж Мыхьамодэ ипщынэуакІ. Ащыгъум Шагуджым нэмыкІ пщынаохэри игъусэу фестиваль зэфэшъхьафхэм ахэлажьэщтыгъ, къалэхэр къакІухьэщтыгъ, Москва щеохэуи хъущтыгъэ.

— Мыхьамодэ пщынэо нахьыжъхэм пщынэм къызэрэрагъаlорэр дэгъоу къыгурыlогъагъ. Ежьыми щыкlагьэ имыlэу пщынэр къыгьэгущыlэщтыгь. Орэдхэр, къэшъо мэкьамэхэр тыраригьэтхэгьагьэх, ахэр льэпкь мэкьамэхэм якlэнэу къытфэнагьэхэу тиlэх, — elo Дамир.

Ежь ипщынэ макъи цІыфыбэмэ якІас. БлэкІыгъэ илъэсхэм зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэм ахэлэжьагъ, текІоныгъэр къащыдихыгъ.

Мыекъуапэ щырагъэкlокlыгъэ Дунэе фестиваль-зэнэкъокъоу «Жъынчы, адыгэ пщынэр» зыфиlорэм Klaklыхъу Дамир хэлэ-

Олимпиадэ машюм изэІэпыхын хэлэжьэщт

Мэзаем и 3-м Адыгеим щыпсэухэрэм Олимпиадэ машюм изэю тыхын зэрэкюрэр зэрагьэльэгьун ыки ащ фэдэ юфтхьабзэм хэлэжьэнхэ альэкышт. Олимпиадэ машюр Мыекьуапэ ичыпы анахь льэгьупхьэхэм, тарихъ мэхьанэ зиюхэм къащырахьакыщт.

Нэбгырэ 60-мэ Адыгеим икъэлэ шъхьа иурамхэм Олимпиадэ маш ор ащызэ опахыщт. Спортсмен ц оры охэм анэмык ори ме иныбжык ори ме

«Ингосстрахым» къыгъэлъэгъуагъэхэм зэу ащыщ Юлия Мильшинар. 1999-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу бзылъфыгъэныбжьык р полицием щэлажьэ. Джыдэдэм Адыгэ Республикэм хэгъэгу к loц loфхэмк и министерствэ иинспектор шъхьа lay ар щыт.

Юлие спортым ишъыпкъэу пылъ: щэрыонымкіэ, спорт гимнастикэмкіэ, къэчъэнымкіэ гъэхъагъэхэр иіэх. Илъэс къэс хэгъэгу кіоці Іофхэмкіэ Министерствэм ичемпионатхэм щэрыонымкіэ ыкіи биатлонымкіз ахэлажьэ. Ащ нэмыкізу, орэд къею, къэшъо.

Адыгэ Республикэм икуль-

турэ щыІэныгъэ сыхэлажьэ, Адыгеим щыпсэурэ ныбжыыкІэхэмкІэ щысэшІу сыхъу сшІоигъу, — къыІуагъ ащ.

Юлия Мильшинар сабый ибэхэр зыщаlыгъырэ унэхэм ыкlи Адыгеим иеджапlэхэм бэрэ ащэlэ: зищыкlагъэхэм lэпыlэгъу арегъэгъоты, хэгъэгур шlу зэралъэгъун фаем фэгъэхыпъэу кlэлэцlыкlухэм къафеlуатэ.

Юлие илъэс 20 ыныбжьэу икъулыкъу пшъэрылъхэр ыгъэцакlэзэ ишъхьэгъусэ фэхыгъэ. Юлие ар зыкlи щыгъупшэрэп, ыпхъукlэ ежь щысэтехыпlэ хъу шlоигъу. Ащ ипшъэшъэжъые гукlэгъу зэрэхэлъын фаер феlуатэ, спортыр шlу регъэлъэгъу. Янэ фэдэу пшъэшъэжъыеми спорт гимнастикэмкlэ тренировкэхэр ешlых.

— «Ингосстрахым» Олимпиадэм имашlо сlыгъэу къалэм иурамхэм сакъырычъэнэу амал зэрэсигъэгъотыгъэмкlэ насыпышloy зысэлъытэжьы. Тихэгъэгогъухэу зытефэхэрэр мэшlозэlэпыхыным зэрэхагъэлажьэхэрэмкlэ спортымрэ Олимпиадэм ишlуагъэхэмрэ ямэхьанэ нахь къэтlэтэу сэгугъэ, — къыlуагъ Юлие.

АЛЕСЯ ПЛЕШАНОВА. ЮФО-м ипресс-гупч.

ПЕНСИЕХЭМКІЭ ФОНДЫМ КЪЕТЫ

Нэбгырэ 45-рэ

БлэкІыгъэ тхьамафэм, щылэ мазэм и 27-м, фашистхэм къадзыхьэгъэ Ленинград шъхьафит зашіыжьыгъэр илъэс 70-рэ хъугъэ. А охътэ тхьамыкіагъом къыхиубытагъэу, гъаблэри, чъыіэри, заори къызэпызычыгъэхэмкіэ а мафэр пстэумэ анахь пъалі

атт. Адыгеим «Жителю блокадного Ленинграда» зыфиюрэ медалыр къыфагъэшъошагъэу нэбгырэ 45-рэ ис. Ахэм зэкіэми мазэ къэс атырэ ахъщэ тыныр къараты, ар сомэ 2225,84-рэ зэрэхъурэр. Нэбгырэ 28-мэ ащ нэмыкізу, гурытымкіз къэлъытагъзу, сомэ 18213,72-рэ хъурэ пенсием фэдитіу мазэ къэс къафэкіо, 17-мэ сомэ 10746,59-рэ хъоу зы пенсие къараты.

Отчетхэр аштэх

УФ-м Пенсиехэмкіэ ифонд и Къутамэу АР-м щыіэм ичіыпіэ органхэм іофшіапіэ къэзытыхэрэм 2013-рэ илъэсым ия 4-рэ кварталкіэ яотчетхэр мы уахътэм аштэх. Пстэумкіи нэбгырэ мини 3-м ехъумэ къатыгъах, ар страховательхэм япроцент 37-р ары. 2013-рэ илъэсым ия 2-рэ квартал къыщыублагъэу, тхылъэу ащ ищыкіагъэхэр электроннэ шіыкіэр

агъэфедэзэ Іофшіапіэ къэзытыхэрэм къагъэхьых. Къыблэ Федеральнэ шъолъырыр зыпштэкіэ, АР-м щыіэ Къутэмэ закъор ары ащ тетэу тхылъхэр ыштэнхэу амал зиіэ хъу-

Блэкіыгьэ ильэсым ия 4-рэ кварталкіэ отчетыр мэзаем и 17-м шіомыкіэу пстэуми кьатын фае. Ар игьом зымыгьэцакіэ-хэрэм взносэу атын фэягьэм ипроценти 10 тегьэхьуагьэу аlахышт.

Мэзаем и 1-м къахэхъощт

УФ-м и Правительствэ иунашъокіэ мэзаем и 1-м пенсиехэм мы илъэсымкіэ апэрэу проценти 6,5-рэ къахэхъощт. Гурытымкіэ къэлъытагъэу сомэ 540-рэ. Джащ фэдэу къэлъытагъэу пенсиер сомэ 10047-рэ хъущт. ЗэкІэм-кІи зипенсие къыхэхъощтыр нэбгырэ 113819-рэ мэхъу, ащ сомэ миллион 66-рэ пэІухьащт.

жьагъ ыкіи лауреат щыхъугъ. «Ар ціыф шъырыт, гукіэгъуи

адыгагъи хэлъых. ЦІыфхэм шъхьэкlафэ къыфашІы. Дамир шапсыгъэ къэшъо орэдхэм якъызэтегъэнэнрэ лъэпкъ культурэм хэхьоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэмрэ иІахьышІу ахилъхьагъ», — еІо шапсыгъэ Адыгэ Хасэм итхьаматэу КІакІыхъу Мэджыдэ. Нэпсэу Аслъанрэ Нэ-

псэу Щэбанэрэ игъусэхэу, мэкъамэм жъыурэ пхъэкlычхэмрэкlэ дырагъаштэзэ, Дамир тыритхэгъэ орэдхэр адыгэ унагъохэм арылъых, ядэlух ыкlи агъэлъапlэх. Джащ фэдэу ахэр Интернетми къибгъотэщтых.

НЫБЭ Анзор.

Сурэтым итыр: **пщынаоу Кіакіыхъу Дамир.**

ДЖЫРИ ЛЪАГЪЭКІОТЭЩТ

«Урысыем щыпсэурэ кіэлэціыкіухэм зэкіэми шіокі имыіэу илъэс къэс диспансеризациер акіун фае, зыныбжь икъугъэхэм — илъэсищым зэ», — къыщы-хигъэщыгъ Урысые Федерацием и Президент Федеральнэ Зэіукіэм фигъэхьыгъэ Джэпсалъэм.

Ащ имызакъоу, мыхэм афэдэ уплъэкlунхэм ауж технологие пэрытхэр къызыщызфагьэфедэрэ операциехэр бэхэм афэшlыгъэн фаеу зэрэхъурэм къыхэкlэу, илъэсищ благъэхэм а операциехэм (высокотехнологичнэхэм) япчъагъэ къэралыгъом фэди 1,5-кlэ къыщыlэтыгъэнэу Президентым пшъэрылъ къыгъэуцугъ.

Зыныбжь икъугъэхэм япсауныгъэ изытет зэгъэш!эгъэным фэш! зичэзыу уплъэк!унхэр ик!ыгъэ илъэсым имэлылъфэгъу мазэ Адыгеим щырагъэжьэгъагъ. Урысые Федерацием псаучреждениехэм яврач шъхьаlэхэм планэу афагъэуцурэр зэрагъэцакlэрэм елъытыгъ мылъкур къазэрафатlупщырэр, ащ пае зэпымыоу отчет ашlы, яlофшlагъэ ренэу къагъэлъэгъон фаеу мэхъу, хэзыгъахъохэрэри къахэкlых. Етlани атхын фаеу хъурэм бэрэ пэлъых, сымаджэу къафакlохэрэм loф адашlэнэу уахътэу къафэнэжьырэр макlэ...

ЦІыфэу диспансеризациер зыкіунэу фежьагъэми къин макіэп ылъэгъурэр: упчіабэмэ яджэуап яптыжьын фае, нэбгырэ пэпчъ елъытыгъэу уплъэгырэ пэпчъ елъытыгъэу уплъэгырэ папчъ елъытыгъэу уплъэгырэ маганствира папчъ елъытыгъэу уплъэгынаты и папчанаты пап

Адыгэ Республикэм щыпсэурэ нэбгырэ 72720-рэ а Іофтхьабзэм къыхырагъзу-бытэнэу щытыгъ.

уныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ иунашъо къызэрэдилъытэрэмкІэ, шъолъыр пэпчъ щыпсэурэм (зыныбжь илъэс 21-м нэсыгьэхэм къащегьэжьагъэу) илъэсищ тешІэ къэс (21-рэ, 24-рэ, 27-рэ...) ипроцент 20,6-м диспансеризациер акІун фае. Адыгэ Республикэм щыпсэурэ нэбгырэ 72720-рэ а Іофтхьабзэм къыхырагьэубытэнэу щытыгь. Урысые министерствэм къызэрэхигъэщырэмкІэ, ащ тетэу диспансеризациер шъолъырхэм ащырекіокізу, ціыфхэм ащ зыщамыдзыеу, чанэу хэлажьэхэмэ, 2015-рэ илъэсым икlэухым зыныбжь икъугъэхэм зэкІэми япсауныгъэ иуплъэкІун иапэрэ чэзыу ухыгъэ хъущт. Ау гъэшІэгъоныр ежь врач дэдэхэми мы Іофтхьабзэм еплъыкІ у фыряІ эрэзэфэмыдэр ары. Зыхэм яюфшіэн къызэрэхэхъуагъэр адэрэп, ІэзэпІэ

кіун шіукіае пшіынэу щыт (дэгъу ахэр зэкіэ зы чіыпіэ щыптыщтхэмэ, ау...), анахь къин зэкіэми къащыхъурэр чэзыухэм уахэтыныр ары. А къи-

ныгьохэм къахэхьожьы Іофшlапіэхэм аlутхэмкіэ Іэрыфэгъу дэдэу ар зэрэщымытыр. Ар къыдалъыти, Урысыем исубъектхэм ащыщхэм зыгъэпсэфыгъо мафэхэм диспансеризациер зыкіухэрэр Іэзэпіэ учреждениехэм якіоліэнхэу ашіыгьагь. Адыгэ Республикэми Іофтхьабзэм къыхырагъэубытэрэр нахьыбэ хъуным фэші илъэсым иаужырэ мазэхэм а шlыкіэр щагъэфедагъ.

Ау хэт сыд ыlуагъэми, цlыфхэм япсауныгъэ изытет зэгъэшlэгъэным фэшl къэралыгъом мылъкоу къытlупщыгъэр хьаулые хъугъэп. УФ-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкіэ и Министерствэ къытырэ пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкіэ, диспансеризациер зыкіугъэхэм япроцент 40-м уз гъэтіылъыгъэхэр къахагъэщыгъэх, япліэнэрэ пэпчъ кардиологыр е неврологыр лъыплъэн фае. Нахъ куоу зипсауныгъэ онкологым ыуплъэкіунэу специалистхэм къыхагъэщыгъэхэм япчъагъэ фэди 8-кіэ икіыгъэ илъэсым Урысыем нахьыбэ щыхъугъ.

Сыд фэдэ кІэуха адэ фэ-

дицинэ учреждение 18 хэлэжьагь, мобильнэ медицинэ бригадитоу къызыдырагъэlагъэхэм нэбгырэ 2545-рэ ауплъэкlугъ.

Диспансеризацием къыхырагъэубытагъэхэм япсауныгъэ изытет елъытыгъэу купищэу агощыгъэх. Апэрэ купым нэбгырэ 24828-рэ хэхьагъ, адрэхэм Іззэн Іофтхьабзэхэр адызэрахьанхэу, уплъэкіунхэр нахь куоу акіунхэу, технологие пэрытхэм атетэу чіыпіэ зэфэшъхьафхэм медицинэ Іэпыіэгъу къащаратын фаеу агъэнэфагъэх.

Мы Іофтхьабзэм шапхъэу пылъыгъэхэм ащыщыгъ диспансеризацием къыхиубытэрэ уплъэкlунхэр зэкlэ цlыфым ымыкІун фитэу, ежь нахь ищыкlагъэу ылъытэрэр къыхихынэу. А фитыныгъэр нэбгырэ 8232-м къызыфагъэфедагъ, нэбгырэ 884-мэ къатхыгъ япсауныгъэ арагъэуплъэкІуным фэмыехэу. Къыхэгъэщыгьэн фае къоджэ псэупІэхэм, къутырхэм адэсхэр мы Іофтхьабзэм нахь чанэу къызэрэхэлэжьагъэр нэбгырэ 36259-мэ япсауныгъэ арагъэуплъэкІугъ.

Ыпшъэкlэ къызэрэщыхэдгъэщыгъэу, мы Іофтхьабзэр джыри кІощт, зыныбжь икъугъэхэм илъэсищ тешІэ къэс япсауныгъэ изытет уплъэкІугъэн фаешъ.

УФ-м псауныгъэр къзухъумэгъэнымкіз и Министерствэ къытырэ пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкіз, диспансеризациер зыкіугъэхэм япроцент 40-м уз гъэтіылъыгъэхэр къахагъэщыгъэх, яплізнэрэ пэпчъ кардиологыр е неврологыр лъыплъэн фае.

хъугъэр Адыгэ Республикэм щыкогъэ офтхьабзэм?

Адыгэ Республикэм псауныгьэр къзухъумэгьэнымкіэ и Министерствэ зэфэхьысыжьэу ышіыгьэхэм къызэрагьэльагьорэмкіэ, диспансеризацием нэбгырэ 50542-рэ къыхырагьэубытагь (рахъухьэгьагьэр — 72720-рэ).

Іофтхьабзэм игъэцэкІэн ме-

Арышъ, мыгъэрэ диспансеризацием къыхиубытэнэу щытхэм нахь чаныгъэ къызыхагъэфэнэу медицинэм иlофышlэхэр ащэгугъых. Блэкlыгъэ илъэсым пэрыохъу къафэхъугъэ lофыгъо зэфэшъхьафхэри щыгъэзыегъэнхэм зэхэщакlохэри пылъыштых.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Шапхъэхэр зыукъохэрэр агъэпщынэх пыгьо ІэпыІэгьу ягьэгьотыгьэнымкіэ ыкіи Іэкіы Іокіы (ыкіыгьэхэу гражданствэ зимыіэхэм

Урысыем кощын Іофхэмкіэ и Федеральнэ къулыкъу иотделэу Адыгэ Республикэм щыіэм 2013-рэ илъэ-сэу икіыгъэм Іофэу ышіагъэм изэфэхьысыжьхэм ыкіи мы илъэсым пшъэрылъэу зыфигъэуцужьхэрэм афэгъэхьыгъэ зэхэсыгъо джырэблагъэ иіагъ.

Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Прокуратурэ, щынэгъончъэнымкіэ Федеральнэ къулыкъум и Гъэіорышіапізу АР-м щыіэм, АР-м хэгъэгу кіоці Іофхэмкіэ и Министерствэ, кощын іофхэмкіэ чіыпіз подразделениехэм ыкіи федеральнэ инспектор шъхьаіэм и Аппаратэу Адыгэ Республикэм щыіэм яліыкіохэр.

2013-рэ илъэсым Урысыем кощын ІофхэмкІэ и Федеральнэ къулыкъу иотделэу Адыгэ Республикэм щыІэм анахьэу иІофшІэн зыфэгъэзэгъагъэр кощыным-кІэ УФ-м хэбзэихъухьагъэу щыІэм игъэцэкІэн ыкІи къафагъэ-

уцугъэ пшъэрылъхэм язэшІохын арых.

Джащ фэдэу цІыфхэр регистрационнэ учетым хэгьэуцогьэнхэм ылъэныкъокіэ, япаспортхэр афызэблэхъугъэнымкіэ, ІэкІыбым къикІыгъэхэм къэралыгьо ІэпыІэгьу ягьэгьотыгьэнымкІэ ыкІи ІэкІыбым къикІыгьэхэу гражданствэ зимыІэхэм ар афэгьэпсыгьэнымкІэ, нэмыкІ Іофыгьохэми афэгьэхьыгьэу кощын ІофхэмкІэ отделым макІэп ышІагьэр.

Урысыем кощын ІофхэмкІэ и Федеральнэ къулыкъу иотделэу Адыгэ Республикэм щы Іэм иІофшІэн зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм къызэраушыхьатырэмкІэ, отделым пшъэрылъэу къыфагъэуцугъэхэр дэх имыІзу ыгъэцэкІагъэх, 2012-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, 2013-м шІуагъэ къытэу яІофшІэн зэрэзэхащагъэм ипчъагъэ хэхъуагъ.

Отделым июфышелун апашъхьэ ит пшъэрылъ шъхьаелун ащыщ кощын юфхэмке хэбзэихъухьагъэу щыелун ыкви ерибым къикветъэхэм алъэныкъоке хэукъоныгъэу ашвихэрэр къыхэгъэщыгъэнхэр.

Кощын Іофхэмкіэ хэбзэгъэуцугъэу щыІэр зыукъохэрэр къыхэгъэщыгъэнхэмкіэ, ахэм административнэ пшъэдэкіыжьхэр ягъэхьыгъэнхэмкіэ ыкіи къэкощыжьыгъэхэм ялажьэ хэлъэу терроризмэр къэмыгъэхъугъэнымкіэ 2013-рэ илъэсым фэдипліыкіэ нахьыбэу пэшіорыгъэшъ Іофтхьабзэхэр зэрахьагъэх.

2013-рэ ильэсэу икіыгьэм кощын Іофхэмкіэ отделым икъулыкъушіэхэм административнэ хэбзэукъоныгъэ 1814-рэ зэрахьагъэу агъэунэфыгъ. Къулыкъушіэхэм Іофтхьабзэу агъэцэкіагъэхэм яшіуагъэкіэ зэкіэмкіи сомэ 12632-рэ хъурэ административнэ тазырыр атыралъхьагъ, ащ щыщэу сомэ 8798-м къырагъэгъэзэжьыгъ.

Административнэ кодексым къызэрэдилъытэу, гъэпщынэгъэнымкіэ анахь зишіуагъэ къакіорэр административнэ тазырхэм адакіоу, іэкіыбым къикіыгъэхэу шапхъэхэр зыукъохэрэр Урысыем щыпсэунхэ фимытхэу игъэкіыгъэнхэр ары. Джащ фэдэу 2012-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, Урысые Федерацием игъунапкъэхэр ашъхьэ

фимытхэу зэрагъэбгынагъэхэм япчъагъэ 2013-рэ илъэсым фэди 8-кlэ нахьыбэ хъугъэ. Икlыгъэ илъэсым Іэкlыбым щыщ цІыф-хэу хэбзэихъухьагъэхэр зыукъуагъэхэр Урысыем къихьанхэ фимытхэу унашъо ашlыгъ. Зэкlэмкlи ащ фэдэ нэбгырэ 299-мэ яlофхэм ахэплъагъэх.

ІэкІыбым къикІыгъэхэм алъэныкъокІэ бзэджэшІагъэхэр зэрахьагъэхэу Іофыгъуи 7 фэдиз хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ къулыкъум фагъэхьыгъ. Ахэм ащыщэу Іофыгъуи 4-кІэ уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ.

Урысыем кощын ІофхэмкІэ и Федеральнэ къулыкъу иотделэу Адыгэ Республикэм щыІэм ипащэу Александр Пантелеевым илъэсэу икІыгъэм Іофэу ашІагъэм зэфэхысыжьхэр къазыфешІыхэ нэуж хэбзэухъумэкІо ыкІи гъэцэкІэкІо къулыкъухэм ялІыкІохэр шІуагъэ къытэу зэрэзэдэлажьэхэрэмкІэ зэрафэразэр къыкІигъэтхъыгъыкІи отделым пшъэрылъэу къыфагъэуцугъэхэр щытхъу хэлъэу зэрагъэцакІэхэрэр къулыкъушІэхэм дэгъукІэ афилъэгъугъ.

Непэ — Кощбэе Пщымафэ къызыхъугъэ маф

Лъэпкъым игъашіэ

фэ пстэуми къахэщыщтыгъэ. Иапэрэ усэхэр тыгу къигущыІыкІыхэу, езбырэу тшІэхэу а лъэхъаныр къызэпытчыгъ. Ежьыри анахь дгъэлъэпІэрэ кІэлэегьэджэ нахьыжъхэм ащыщэу А.В. Лаптевым годзагьэу чэщи мафи имыІэу литературэ дэпкъ гъэзетым

Ащкіэ Кощбэе Пщыма- шіу уарэльэгьу» (1989), «КіэлэцІыкІу джэгукІэхэр» (1991), «Чыфэ» (1992), «Дышъэ тас» (1994), «Ытхыгьэмэ ащыщхэр» (1996), «Къушъхьэм тет унэр» (2006), «Зигьо мыхъугьэ къыпцІэр» (2011), нэмыкІхэри. Ахэм афэшъхьафэу урысыбзэкІэ зэдзэкІыгьэхэу ытхыгьэхэм ащыщхэр Мыекъуапи, Краснодари, Москви къащыдэкІыгьэх. «Зэкъошныгъэм», «Литературнэ Адынэмык лъэныкъокіэ къыхэлэжьагьэх: жэбзэ чан дахэ аlульэу, пшысэжъхэр, тхыдэжъхэр, къэбарыжъхэр фэlазэхэу къаlуатэщтыгьэх. А льэныкъомкІэ кІэлэетк деспитшехищевимев думици ихьакІэщ къыщызэрэугъоирэ адэмые лыжъхэм ягущы. Ахэр зэкІэ зыхэзыштэн, зэхэзыгъэткІухьан амали, зэхашІи, гулъытэ чани Тхьэм къыхилъхьагъэхэу иІагъэх Пщымафэ.

Ащ фэдэ ІэпэІэсэныгъэр анахьэу иапэрэ тхылъхэм къащыублагьэу нэрылъэгъу къыпфэхъу. «Сэтэнай» зыфиlорэм псынэкІэчъ цІыкІухэм афэдэхэу къыщежьэх тхакІом иапэрэ лъагъохэр — хъугъэ-шlагъэу, лъэхъанэу зылъыІэсхэрэр, ахэм якъызэІухын гурышэ-гупшысэу къыгъэущхэрэр, цІыф насып, нэшэнэ-гъэпсыкІэхэу къыубытыгъэхэр, гучІэм лъыІэсырэ къэІотэкІэ макъэу ахэлъыр, нэмыкІхэри. Рассказэу мы тхылъым къыдигъэхьагъэхэр нэужым ытхыгьэ повестьхэм, романхэм ащыщхэм пэублэ афэхъугъэ е ахэгъэткІухьагъэ фэдэуи загъорэ къыпщэхъу. Анахьэу ар зэплъэгъулІэрэри ныбжыкІэхэм афэгъэхыгъэхэр арых. Ахэми язакъоп. Произведение пэпчъ хъугъэ-шlагъэхэм, геройхэм язекіуакіэхэм нахь чыжьэу, нахь куоу уахищэзэ, хьафхэр, кІэлэ-пшъэшъэ купэу ренэу гупчэм итхэм яеплъыкІэгупшысакІэхэр узэмыжэгьэ лъэныкъохэмкІэ къызэІуахы. Ахэр къызэригъэлъэгьорэ адыгабзэри тегьэпсыхьагьэу, гум къијукјэу тхакІом зыдиІыгь зэпыт. «Мэфибл уай» зыфиlорэ повестэу ящэнэрэ тхылъым къыдэхьагъэм нахь чыжьэ умыкІоуи а пстэур икъоу зэхэпшІэщт.

Ежь Пщымафи мыр анахь къыдэхъугъэ тхыдэу елъытэ, шІэныгъэлэжьхэми тхакІом ипхъуантэ иlункlыбзэlух фэдэу зыдаІыгъ. Ахэм уасэу, шъуашэу фашІыгъэм хэгъэхъожьыгъуай. Тхыдэм ренэу къыфэб-

гьэзэжьы пшІоигьу. Ар къызэшІэкІыгъэ геройхэу Шыблэкъо Къэсэй, Дэханэ, якІалэу Къэплъан къызэпачыгъэр, чІыпІэ къин зефэхэм шъхьадж инамыс къызэриухъумэжьыгъэр, аужым ахэм яхьэ Лъэбыщэ ціыкіум ишіыкіэ-гъэпсыкіэхэр уигупшысэ хэлъхэу бэрэ къыздеохьакіых. Ежь тхакіом зэриюу, чыпіэ къин зефэхэм, шъхьаджи инамыс къызэриухъумэжьыгьэр, а намысым къешІэкІыгьэ гупшысэр тхыдэм лъапсэ фэхъугъ.

Ащ фэдэ ІэпэІэсэныгъэч «Мэфибл уаем» къызэlуихыгъэр нэужым итхыгъабэхэми лъапсэ афэхъугъ. Мыщ дэжьым къыщылъытэгъуаех ахэр, ау анахь къахэщырэ заулэми ацІэхэр къемы оу уябгъук он плъэкІынэп: «ЧІыфэ», «Чъыг уджхэр», «Аслъанбэч икъамэхэр», «Жъогьохэчъ», «Гум хэлъ мастэр», «Шъыпкъэу къычІэкІыжынтэ гущы!», «Лы губжынт», «О шІу уалъэгъу» зыфиІорэ повестьхэр, «Бзыумэ янабгьо абгынэ» зыфиlорэ романыр, тарихъ романхэр, нэмыкІхэри. ЗэкІэ зэхэубытагъэу ягугъу пшІын хъумэ, Кощбэе Пщымафэ итхыгъэхэр узІэпызыщэрэ, зэпыщыт-зэнэкъокъу хъугъэ-шІэгъэ гъэшІэгьонхэу къыгъэлъагьохэрэр кІэкІхэу, урамыгъэзэщэу, ежь къэзыІуатэрэм ишІошІи ахэльэу гъэпсыгъэх. Зэфэхьысыжь куухэм зэлъаlыгъых ахэр, уахэплъэжь къэси кlэу зыгорэ къахэогъуатэ. Ау лъэпсэ-лъачІэу яІэр зы. Уихэгьэгу, уильэпкъ, уиунагъо, уицІыфыгъэ намыс икІэрыкІэу, лъэныкъуабэу уязыгьэгупшысэжьырэ, цІыфым иІэкІоцІ дунай ухэзыщэрэ, гум къиlукlырэ мэкъэ рэхьат фабэхэр къызыхэlукlырэ Іэшlагъэх. Джащ фэдэхэуи ахэр лъэпкъ тарихъым, гъашІэм къыхэнэ-

щтых. МАМЫЙ Руслъан. Филологие шіэныгъэхэмкіэ доктор, Урысые Федерацием наукэхэмкіэ изаслуженнэ Іофыші.

Гум илъагъу

Кощбэе Пщымафэ рассказхэр дэтхэу «Сэтэнай» ыlуи къыдигъэкІыгъэгъэ апэрэ тхылъ цІыкІур сапашъхьэ илъ. Мыщ фэдэ гушы захэр тетхагъэх: «Руслан! ОшІэжьа институтыр, зэкІэ къызышежьагьэр? Зыгорэ угу къыгъэкІыжьынкІи хъун, хэпльэжь. Автор. 4.11.1966». Ашыгъум Адыгэ къэралыгъо кІэлэегъэджэ институтыр къызэрэтыухэу таштагьэу хэку гьэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» илъэсих хъугъэу тыщылажьэщтыгъэ. Еджэгъу илъэсхэр тщыгъупшэхэуи зы мафи къыхэкІыгъэп.

Джы мары ащ лІэшІэгъуныкъо фэдиз зышытешІэжьыгъэм, ежь Пщымафи къызытхэмытыжьыр илъэс фэдиз зыщыхъурэм, а гущыІэхэм, а хъугъэ-шІэгъэ чыжьэхэм гукъэкlыжькlэ бэмэ сальэІэсыжьы. Зы купэу тызэхэтэу, зикІэлэцІыкІугьо, зиеджэгъу-ныбжьыкІэгъу илъэсхэр зао ыкІи зэоуж охътэ къинхэм атефагъэхэу, зэш-зэшыпхъум тафэдэу адыгэ кІэлэ ыкІи пшъэшъэ 25-рэ тыхъоу Адыгэ кІэлэегъэджэ институтым тыщызэдеджэщтыгъэ. А къоджэ щы ак ю къоджэ еджакІзу, студентыгъо илъэсхэу къызэпытчыгъэхэм яжьыкъащэ Пщымафэ итхыгъабэм ащызэхэпшІэщт.

Теджэ зэхъум, шъхьаджи шІогъэшІэгъон лъэныкьо горэ хихыгъ. Адыгабзэм изэгъэшІэн нахь фэщагъи, литературэм июфыгъохэм язэхэфын дэлажьи, усэхэм, рассказхэм ятхын зэрэпсаоу зезытыгъи тхэтыгъ.

дэлажьэштыгьэ. Итхыгьэмэ ашыщыбэхэри ащ къыщыхиутыгъэх. Институт ужым тыздагьэкІогьэ хэку гъэзетым инэкlубгъохэм итхыгъэ зэфэшъхьафхэр къаригъахьэхэу ригъэжьагъ. Дэгъоу къэсэшіэжьы «**Шъхьэм акъыл** имылъмэ» зыфиlорэ рассказэv нэvжым «Сэтэнаем» къыдигъэхьагъэр гъэзетым къызщыхеутым, ар ашІогьэшІэгьонэу, пшъэшъэхьын Іофым пигьохыгьэ гупшысэхэм къадырагъаштэу бэхэр телефонкІэ къызэрэфытеощтыгъэхэр.

Гъэзет ужым журналэу «Зэкъошныгъэмрэ» Адыгэ тхылъ тедзапІэмрэ ащылажьэзэ, нахьыбэрэми япащэзэ Пщымафэ игъашІэ къыхьыгъ. Зэхэщэн Іофышхоу литературэм ыкІи хэутын Іофым ащызэшІуихыхэрэм адакloy, Тхьэм къырипэсыгъэ ІэнэтІэ шъхьаІэу ежь ышъхьэкІэ итхэн Іоф, ихудожественнэ творчествэ зы мафи зэпигьэугьэп. Апэрэ тхылъэу зигугъу къэтшІыгъэм къыкІэлъыкІуагъэх рассказхэр, очеркхэр, повестьхэр, романхэр, усэхэр шъхьафшъхьафхэуи, зэхэубытагъэхэуи зыдэт тхылъхэр: «Гум пай гу аты» (1969), «Мэфибл уай» (1971), «Къэгьэгьэ шъоф» (1974), «Чъыг уджхэр» (1976), «Лыхъужъмэ яхьас» (1978), «Мэзэгъо чэщхэр» (1980), «Шъыпкъэу къычІэкІыжьыгъэ гущыІ» (1984), «Гъогу зэхэкІхэр» (1986), «Хъырбыдз пасэхэр» (1987), «О

геим» ямызакъоу, журналхэу «Эльбрус», «Кубань», «Огонек», «Кавказ» зыфиlохэрэм къыхаутыгъэх, украинабзэкІэ, тыркубзэкіэ, арапыбзэкіэ, болгарыбзэкІэ, абхъазыбзэкІэ, къэрэщэябзэкІэ, бэлъкъарыбзэкІэ зэдзэкІыгъэхэу къыхаутыгъэри макІэп. Тхэныр зэрэригьэжьэгъэгъэ усэхэм философие гупшысэр, зэфэхьысыжыр нахь арихьылІэзэ къафигъэзэжьэуи къыхэкІыгъ. Ащ ишыхьатхэм ащыщ «Къушъхьэм тет унэр» зыфигорэ тхылъым (2006-рэ илъэс) къыдигъэхьэгъэ «Сатыритly хъурэ усэ-гупшысэхэр». Ахэм адакІоу адыгэ драматургиеми П. Кощбаим и ахь мак эп хилъхьагъэр.

Итхэн Іоф икъежьэпІэ-къэкІуапІэхэм, итворческэ гъогу афэгьэхьыгьэ гукъэк ыжь-зэфэхьысыжь статья гъэшІэгъонхэр Пщымафэ «Гъогу зэхэкІхэм», «Къыхэхыгьэ тхыгьэхэм» къадигъэхьагъэх. Ахэм ащыщэу «Шъхьэихыгъэ гущыІ» зыфи--еІшел идинекелдефик медоІ гьоны. ИтхэнкІэ ублэпІэ-кьэкІуапІзу фэхъугъэмэ ащыщыбэхэр мыщ хэбгъотэщтых. Апэрэмкlэ, ятэу Къарбэч тыдэ кІуагъэми — мэкъуаоми, пхъащэми, пцэжъыяшэми — къыздырищэкІызэ, чэщыри къэтхэу, къэзыуцухьэрэ дунаим, Адэмые иІэгьо-блэгьухэм, псыхъуи, мэзи, шъофи ядэхагьэ, яІэшІугьэ зэхыригьэшІагь. Яни, янэшыпхъуи, ятэшыпхъуи

Кіорэр тэра е уахътэр ара?

ЕджапІэм тычІэсэу тызэхэс зэпытышт къытшюшызэ уахътэр къэсыгъ чіэхьагъури — тычіэ- торыгъ, 1970 — 1986-рэ илъэс- уигъэдэтони ылъэктыщтыгъ. кіокіаеу тіэкіэкіи, тызыщызэбгы- хьагъ. Сызыхэфагьэхэр зэкіэ хэм Адыгэ тхылъ тедзапіэм Хьатхьохъу Рэмэзанэрэ Пщы-Шъхьадж зычаахьэмэ шюигъор ыгукІэ ыгьэнэфэгьахэу щытыгьэн фае. Краснодар, Мыекъуапэ, Москва, Темыр Кавказым икъэлэ зэфэшъхьафхэм яапшъэрэ ыкіи нэмыкі еджапіэхэм ачіэхьанхэу зэбгырыкІыгъэх.

Сятэ хэку тхьаматэу Іоф ышІэнэу Мыекъуапэ ащэжьыгъэти, тиунагъокІэ ащ тыкъэкІожыльаль. Ар 1954-рэ ильэсыль. Зыми сычІэхьан сымылъэкІыгъэу сыщысыти, Іоф сшІэмэ нахышІоу тятэ игьоу къысфилъэгъуи, зы илъэсырэ мебелыш фирмэ ціэрыіоу «Дружба» зыфа-Іощтыгъэм столяр-ученикэу сыщылэжьагъ. Ащ дыкІыгъоуи 1955-рэ илъэсым Мыекъопэ къэралыгъо кІэлэегъэджэ институтым сычІэхьанэу зызгъэхьазырыгъ.

рыкlыщт лъэхъаныр къэсыгъ. симынэlосэ закl. Нэlуасэ ты- иредактор шъхьэlагъ. 1986 зызэфэхъухэм анахь къыспэблагьэ хъугьэхэм ащыщых ЕдэпсыкъуаекІэ Хьатхъохъу Рэмэзанэ, АдэмыекІэ Кощбэе Пщымафэ, ЕджэркъуаекІэ Дамэкъо Юрэ. ГъобэкъуаекІэ ГъукІэлІ (СтІашъу) Байзэт, КъэзэныкъуаекІэ Мамый Руслъан, ПэнэжьыкъуаекІэ Хъут Казбек...

Зи ямыІолІэнэу кІэлэ шІэгьуагъэх зэкІэри, дэгъоуи еджэштыгъэх. Кошбэе Пшымафэ сыкъыщыуцоу тІэкІу къесІуалІэ сшІоигъу. Сыда пІомэ къызыхъугьэ мафэр къэсыгьэшъ, бэрэ тадэжь къихьагъэшъ ары. Институтыр къызытэухым, 1960-рэ илъэсым щегъэжьагъэу хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» иредакцие ІэнэтІэ зэфэшъхьафхэр щигъэцэкlагъэх. 1968 — 1970-рэ илъэсхэм жур-

1996-рэ илъэсхэм тхылъ тедзапіэм ипэщагь. Адыгэ тхакіохэм яорганизацие пшъэдэкlыжь зыхьырэ исекретарыгъ. Сэри а лъэхъаным къыщегъэжьагъэу гъэзетым сыщэлажьэ.

1956-рэ илъэсым, студентызэ, ытхыгъэхэр къыхиутыхэу ригъэжьагъ. АдыгабзэкІи урысыбзэкІи тхылъ бэкІае къыдигъэкІыгъ. Ытхыгъэмэ ащыщхэр бзэ зэфэшъхьафхэмкІэ къыхаутыгъэх, иусэхэр орэдышъомэ аралъхьагъэх, пьесэу, драмэу агьэуцугьэх. Адыгэ Республикэм ильэпкъ тхакІомэ зэу ащыщ. УФ-м итхакІохэм я Союз 1970-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу хэт. УФ-м культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІ.

КъыпкІыгъущтыми укІыгъущтыми фэдэ щымыІзу лІы шІагьо-

Уахътэр псынкІэу кІуагъэ, налэу «Зэкъошныгъэм» иредак- щтыгь, къыІотэни ышІэщтыгь, мафэрэ тадэжь бэрэ къакіощтыгъэх ныбджэгъуныгъэу зэдытиІэ хъугъэм къыхэкІэу. Арыти, тяни икІэсагъ ахэр ыхьакІэнхэр.

> - Зыщыфаехэм янэмэ ашІыгьэ гъомылэ мыхэм ашхынэч джыдэдэм амал яІэп, шъушх, елытринастия — іхшуш , енын ележжены е кыргы жаны. Енкт чэтымрэ икъэбэскъэ гъэшlо-Іугьэрэ лъэшэу агу зэрэрихьыщтыгъэр къэсэшІэжьы...

> Институтым тызычІэсыми, Іоф зэдатшІэ зэхъуми адыгэбзэ къабзэ Пщымафэ Іульыгъ. Джащ пае ехьуапсэщтыгьэри бэ. Уигьэлъэпэонэу, къыбгурымыюу ушюнэнэу зы гущыІэ лые нахь мыхъуми итхыгъэмэ ахэбгъотэщтыгъэп. Литературнэ тхэкІэ шапхъэу институтым тызыщырагьэсэгьагьэмкІэ Пщымафэ нахь

тэрэзэу тхэщтыгьэ тимыlэу сэ къысшіошіы.

Гукъау нахь мышІэми, тиІэх тхэкІо зырызхэр атхырэр гуры-Іогьуаеу. Ау Пщымафэ ытхыгьэхэр уяджэнкІэ къиныхэп жэбзэ къызэрыкіо дахэкіэ тхыгьэхэшъ. Ахэр гурыт ыкІи апшъэрз еджапіэхэм ащызэрагъашіэх. Адыгэбзэ къабзэ зышІэ зышІоигьохэр Пщымафэ итхыгьэхэм

Тызэхэмыхьэу, тызэрэмыгьэчэфэу редакцием Іутхэм зы мэфэкі блэдгъэкіыштыгъэп. Ар шІуагьэкІэ зыфэтльэгьущтыгьэри зыфэплъэгъун фаери пащэр, коллективым щыщ нахьыжъхэу щысэ къэзыгьэльэгьон фаехэр арых.

Мэзаем и 1-р Пщымафэ къызыхъугъэ мафэшъ, зэкІэ игупсэхэм гущыІэ фабэу фаІощтхэм адесэгъаштэ. Уахътэу къырипэсыгьэр ыухи, Тхьэм ыпашъхьэ ихьажьыгъэшъ, джэнэт къызэритыштхэм ашыш ышІынэу се-

НЭПШІЭКЪУЙ Заур.

Непэ — Кощбэе Пщымафэ къызыхъугъэ маф

тхакlом игьогу

Кощбэе Пщымафэ, Тхьэм джэнэтыр къырет, дунаим зехыжьыгъэр шІэхэу зы илъэс хъущт, зысш!эщтыгьэр л!эш!эгъу ныкъом къехъу. СинэІосэ къодыеу щытыгъэп, хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгей» зыфиющтыгъэм, джы «Адыгэ макъэм» Іоф щызэдэтшІагъ. Ащ ІукІи Адыгэ тхылъ тедзапІэм апэм редактор шъхьа ву Іоф щишІэ зэхъум, ащ пащэ зыфэхъуми, сэри тхэным сыфэщагъэу щытыти, бэрэ тызэрихьылІэщтыгь. Сэ тхэнымкІэ джыри ІэпэІэсэныгъэ икъу си-Іагьэпти, ситхыгьэхэр нахьышІу хъунхэмкІэ ишІуагъэ къысигъэкІыщтыгъ. СынаІэ зытезгъэтын фаехэр къызэрэсиюхэрэм имызакъоу, сиІэпэрытхыхэр ежь ыгъэтэрэзыжьхэу хъущтыгъ.

Нэужым зы унэ, Адыгэ тхакІохэм я Союз зычІэтым, тызэдычіэсэу юф тшіэн фаеу хъугъэ. Пщымафэ журналэу «Зэкъошныгъэм» ирелакторыгъ, сэ кlэпэцІыкІухэм апае къыдэкІырэ журналэу «Жъогьобыным» сыфэгьэзагьэу илъэс пшІыкІутІум ехъурэ Іоф тшІагъэ. ЫпэкІи бэрэ тызэlукlэщтыгъ, ау джы тызэlумыкізу, гущыізгъу тызэфэмыхъоу зы мафи къыхэкІыщтыгьэп, ипсауныгъэ къызэщыкъуагъэу сымэджэщым чІэлъы е унэм исы зыхъурэм нэмыкіыкіэ.

Кощбэе Пщымафэ адыгэ

литературэм хэхъоныгъэ егъэшІыгъэным иІахьышІу хишІыхьагь, художественнэ тхыгъэхэм яшапхъэхэр ыгъэфедэнхэмкіэ Іэпэіэсэныгъэ зэриіэр къызхэщырэ тхыгъэхэу тхылъеджэхэм агу рихьыгъэу иІэр макІэп. Сэ симызакъоу, титхакІохэм ащыщыбэхэмкІэ Кощ-

зыкъишІыти, зышъхьаригъэхыщтыгъ нахь, шіэхэу къызэкіанэхэрэм, зимышІэжьэу къыпфилъыхэрэм афэдагъэп. Сэ зыдэсэшІэжьы ащ сызэрэфэмыдэр, сыгу римыхьын горэ зэрэзэхэсэхэу шІэхэу сыкъызэрэзэкІанэрэр, къысэмыпэ-

жьыгъэр лъэшэу гухэкІ зэращыхъурэр къахэщэу бэрэ игугъу зышІыжьыхэрэм ащыщых НэпшІэкъуй Заур, Мамый Руслъан, Бэджэнэ Мурат, Къат Теуцожь, нэмыкІхэри. ЦІыфыр къызщыхъугъэ уна-

гъом пјуныгъэу щигъотыгъэм шэнэу хэлъы хъущтхэмкІэ мэхьанэшхо иІ. Пщымафэ ятэу Къарбэч, янэу Гощмафэ къызэрэфыщытыщтыгьэхэм къатегущыІэ зыхъукІэ, шэнэу хэлъы сыгъэ гущыІэ горэхэр сыжэ хъугъэхэр къыздикІыгъэхэм гу

тэщтыгь. Ахэм афэдэу ынаІэ зытыригъэтын фаеу ытхьакІумэ римыгьэкІыщтыгьэр бэ. Яни ащ

КІалэр шъхьэпаеу, мыгъасэу, ыющт-ышіэщтхэмкіэ зыфэмысакъыжьы зыхъукІэ, зэкІэмэ апэу тыр зэрагъэмысэщтыр, «пшъхьэ къышІуакІ узымыгъэсагъэм» зэраlощтыр зыщимыгъэгъупшэнэу Къарбэч къыфигъэпытэщтыгъ. Пщымафэ ыІощтыгъэр къытегуІыхьэхэу зыпІугьэ тымрэ нымрэ анапэ тырихыныр зэримыпэсыжьэу ары. Ащ фэшъыпкъагъ.

Ишъхьагъуси, илъфыгъэхэми агу химыгъэкІымэ зэрэшІоигъор къызхэщырэ гущыІэхэри Пщымафэ къыІохэу зэхэпхыщтыгъ. Къыфэмыухыщтыгъэр ичэтыуитly арилъэгъулІэхэрэр ары. Ащи къеушыхьаты псэушъхьэхэри Пщымафэ шІу зэрильэгьущтыгьэр.

Лъэшэу гухэкІ ныбджэгъушоу, шу къыпфишеныр шен шъхьаюу июжем ащыщоу къэзыхьыщтыгьэ Кощбэе Пщымафэ непэ къызэрэтхэмытыжьыр, блэкІыгьэ зэманым итэу ар зыфэдагъэм джы тыкъызэрэтегущыІэрэр. Ау цІыфышІущтыгъэр дунаим ехыжьыгъэми, къызыхъугъэ мафэр къызысырэм анахьэу, мылІэгьахэм фэдэу зышІэщтыгьэхэм ягуапэу шІукІэ игугьу ашІыжьы. Сэри ахэм адесэгъаштэ, сыщэІэфэ Пщымафэ сщымыгъупшэу сыгу илъыщт.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр.

Узфехъопсэн шэн дэгъубэ хэлъыгъ

бэе Пщымафэ тызэрехъуапсэщтыгъэр ыбз ары. ТхакІомкІэ ащ мэхьанэшхо иІ. Бзэм фэкъулаигъ, итхыгъэхэм уяджэнкІэ псынкіагъэ, гурыіогъошіоу, ау мэхьанэ куу акІоцІылъэу тхэщтыгь. Ар тхылъеджэхэми къа-Іоу бэрэ зэхэпхыщтыгъ.

Ар зы лъэныкъу. ЯтІонэрэ лъэныкъоу Пщымафэ сызэрехъуапсэштыгъэр ишэн. Ухэтми уехъопсэнэу шэн гъэтІылъыгъэ иlагъ. Шъабэу, дахэу гущыlэщтыгъ, мыгубжыхэрэм фэдагъ. Илъэс пчъагъэу Пщымафэ зыщысшІэрэм ымакъэ Іэтыгъэу зыгорэм дэгущыІэу зэхэсхыгьэп. Ыгу римыхьын горэ enlyaгъэми, зэхимыхыгъэ фэдэу

къыдэкІыхэу къызэрэхэкІырэр. льэшэу сехъуапсэщтыгь, ау сыдым къыхэкІыми шэнэу уиІэ хъугъэр шІурышІукІэ зыхэбгъэзыжьын плъэкІыщтэп.

Пщымафэ цІыфышІу дэдагь, хьалэлыгъ, шІу ышІэныр ныдэлъф джанэу елажьэу зыфа-Іорэм фэдагъ. Ащ фэшІ ныбджэгъубэ иІагъ. А пстэумэ зыфэмыхые, фэлъэкІыщтымкІэ ишІуагъэ зэримыгъэкІыщтыгъэ ахэмытыгъэу сюмэ, сыхэмыукъоу къысщэхъу. Анахь къыпэблэгъэ ныбджэгъоу иІагъэхэм зэкіэмэ аціэ къепіон хъумэ, спискэ кІыхьэ хъущт, джы къызнэсыгъэм дунаим зэрехылъыотэ. Ятэ дышъэр ыІапэ пызэу зыфаюрэм фэдэу Іэзэными, пхъэшІэными, нэмыкІхэми зэрафэіазэм дакіоу, зэрэціыфышІу дэдагьэм пае къуаджэу Адэмые дэсхэм лъытэныгъэ ин фашІыщтыгъ. Пщымафэ ятэ къытегущы!э зыхъук!э анахьэу кІигъэтхъыщтыгъэр адыгэ шэн дахэхэр хэлъхэ хъуным ишъыпкъэу зэрэпылъыщтыгъэр ары. Ары къезыІоштыгьэр жъыхэм шъхьэк афэпш Іын зэрэфаер, узэготэу нэбгырищым укlo зыхъукІэ хэти чІыпІэу зыдэщытын фаер, жъым игъогупэ зэпыпчы зэрэмыхъущтыр, нэмыкІхэри. Сыд хъугъэкІи пцІы ыусы мыхъущтэу къыфигъэпы-

Остыгъэр хэбгъанэмэ, нэфыпс къеты. Ащ фэд цІыфыри, ыпсэкІэ зызфикъудыирэм лъы-Іэсымэ, нэфыпсым зэлъештэ. Кощбэе Пщымафэ иакъыл кlyaчІэ къыпыкІыгъэ ІэшІугъэ-дэхагъэр ипроизведениехэм ахэгощагь, иобраз гъэшІэгьонхэмкІэ щыІэныгьэр къытфиІотагь, тигьэлъэгъугъэ. Пщымафэ гупшысэнтхэным фэкъулаеу къэхъугъагъ, ары еджэныри къемыхьылъэкІэу, къоджэ еджапІэми, апшъэрэ еджапІэми ащикІугъэ, ащызэригъэшІэгъэ предмет пстэумкіэ шіэныгъэ куухэр зыкіыіэкіэльыгьэхэр, шіэжь дэгъу иlагъ, ышъхьэ фэдэ къабзэу, ыгу зынэсырэр, риубытэрэр бэдэдагъ. Ары тхакІо зыкІэхъугъэри, итворчествэ лъэпсэ пытэ зыкІигъотыгъэри. ЦІыфхэр боу Іушых, пфэгъэделэщтхэп, ахэм лъэшэу Пщымафэ итхылъхэр агу рехьых, ежь тхакІори хьалэл-хьалэлэу, зышъхьамысыжьэу щыІагъ. Шъхьэлъытэжьныгъэ ин ежьыркІи, нэмыкІхэмкІи зыфишІыжьэу, игупшысэ емызэщэу дэлажьэщтыгь, бзэ къэбзэ дахэ Іульыгь, гупшысэкІэ амал дэгъуи ІэкІэлъыгъ. ІэпкІэ-лъэпкІэгъэ инэу игукІоцІ дунае тешыкыгьэр ытхыхэрэм ахигощэн фызэшІокІыгъ. Ау сыдми теурыкІо-елъэкІонэу щытыгъэп, къы-Іощтыми, къызэриІощтыми афэсакъэу, афэгумэкІэу тхэн ІофшІзнышхохэр зэшІуихыщтыгъ. Итхылъхэм щыІэныгъэ мэкъэ зафэр ахитІупщыхьащтыгъ,

уахътэм дэІорышІэрэ гъашІэм

хэлъ-хэсыр, анахь икубзыпІэ

рилъэгъукІзу, Кощбэе Пщымафэ

литературэ темэ гъэшІэгъон

куухэр ипроизведениехэм къа-

щиІэтыгъ, къащыриІотыкІыгъ. АхэмкІэ тхылъеджэр ыгъэгупшысэныр, теубытэгъэ шэным, къэрарым къыфищэныр фэукІочІыгъ. Ар сыда зымыуасэр, тхакІор ціыфыгумэ арыхьан ыкІи анэсын елъэкІымэ. ЕтІани иІэпэІэсагъэ елъытыгъэу Пщымафэ иобраз зэфэшъхьафхэр — дэгъуи, дэйи зэфэмыдабэу

итворчествэ зэрэщытэу пштэмэ, зызыштэгъэ чъыгэешхо пытэшіум фэд; ылъапси куу, купкіи иі, тами ыгъотыгъ.

Пщымафэ анахьэу сызфэнэ-Іосагъэр «Адыгэ макъэм» Іоф щысшІэ зэхъур ары. Илъэс 20-м узэфэгьэзагьэу узэдэлажьэмэ цІыфыр пшІэнба. Къытфатхэщтыгъ, ихудожественнэ

шІыгъэп: «А Нурет, зэхэпхырэм унэпс къегъакІомэ угунэкІ-ІэнэкІэп, тІыси тхэ, ащыгъум бгъэшІагьоу пхэлъ шъэф ІэшІур къыпхэкІыщт, — ыІуагъ, джащ фэдэ такъикъхэу угу зыщымакіэм, уикіэсэ тхылъыр зэгохи едж, къыотэщт шlукlэ». ЗыфиІуагъэми зыкъигъэшъып-

Игущыіэ лъэш, итхакіэ зыми хэкlyaкlэрэп

гощыгъэхэми, гум рехьых. Хэти зы шІугъэ горэкІэ къапштэу гъэпсыгъэх. Зыр — дахэ, гоlу, шыкашы; адрэр — Іуш, хъупхъэ, хьалэл; ящэнэрэр — лъэгъупхъэ, пагэ, бланэ; ахэт шІэныгъэр зыуцэюу, хэтки зафэу зыфэзымгъэгъужьи; зыпыгубжыкІыхэу зэкІэжъукІыжьхэри, икъугъэ щэІэгъэ-пытагъэ зыхэмылъхэри, тІэкІу нэй-псыя-Іохэри, нэмыкІхэри. А художественнэ портрет пстэури зыуІучІырэр гукІэ, псэкІэ ежь тхакІор, авторыр ары. Ар Кощбэе Пщымафэ икъум нахь баюу къызэрэдэхъурэр литературэм пэблагъэмкІэ лъэгъугъоягъэп.

Хэта Кощбэе Пщымафэ иапэрэ лирическэ рассказ зэхэубытагъэхэм ыкІи иапэрэ повестэу «Гум пае гу аты» зыфиюорэм адыгэ литературэр зигунэсэу ямыджагьэр, амыгьэгупшысагьэр, амыгьэгушІуагьэр ыкІи макІа ахэм тхэным къыфагъэущыгъэр, адыгабзэр шly зэрагьэльэгьугьэр?! Кощбаем рассказхэр къыхэтыутыштыгь. телъэюу тищыкіэгъэ темэмкіэ къэдгъатхэуи къыхэкІыгъ очерк, зарисовкэхэр гъэчъыгъэу къыгъэпсыщтыгъ, иІоф нариехэр театрэм пае ытхыхэшІыкІышхо фыриІагь. ЕтІани гьэх. ЫшІэрэр сыдигьуи гьэцэ-Пщымафэ фэдэу, ІокІэ-шІыкІэ дахэ зыфэсакъыжьэу зыхэлъ бэрэ сырихьылІагьэп: иІэдэб, инэхъой къыхэщэу, ахэм лъэшэу афэсакъыщтыгъ. ШъорышІыгъэу щымытэу, Іупэщх шъабэм нэплъэгъу фабэр игъусэу редакцием къызычаххьэкіэ, тхэкІошхо ціыф Іушыр къыддэгущыІэ фэдэзэ, тымышІэрэ гъэшІэгъоныбэкІэ, акъылкІэ, шІэныгъэкІэ, тхэкІэ къулайкІэ, цІыфыгъэ хабзэкІэ къыддэгуащэщтыгъ.

ЦІыфышІугь. Зэгорэм сызэрыс кабинетым къычІэхьагъ. Тхэн зэхэо-зэхапхъоу гъэзетым чІэлъыр «зэо плъырыба», сызэрэнэку-нэпсыр ылъэгъугъ. Сэри сыгу хэкІыгъэти, сфэгъэбылъыжьыгъэп нэпсыхэр. Пщымафэ кІыхьэ-лыхьэ зыригъэ-

Кощбаир творческэ лэжьыгьэшхо зиІэ тхакІу. Бэ къыдэхъущтыгъэр, фызэшlокlыщтыгъэр. Рассказ, повесть, роман, сцекІэгъагъэ, джарэу творчествэр игунэсыгъ. ГущыІэ зыхъукІэ уезэщыщтыгъэп, джарэу къы-Іотэрэ анахь къэбар ціыкіуми шІыкІэ-ІуакІэ фигъотыщтыгъ. ШІэныгъэшхоу къолъым диштэрэ культурэ, гъэпсыкіэ-шіыкіэ Пщымафэ хэлъыгъ. ЗыхиІэтыкіыныр, зигъэнэшіошіыныр ишэныгъэп, гукъэбзагъ, интеллигент шъыпкъагъ, ышІэрэм гъуни-нэзи иІагъэп.

Кощбэе Пщымафэ ытхыхэрэр 1956-рэ илъэсым къыщыублагъэу хиутыщтыгъ. ТхакІом художественнэ тхыгъэ зэфэшъхьафхэр зыдэт тхылъхэр (20 фэдиз) адыгабзэкІи, урысыбзэкІи къыдигъэкІыгъ. Иповестэу «Мэфибл уай» зыфиюрэм техыгъэ музыкальнэ-лирическэ драмэр, КІэрэщэ Тембот ипо-

вестэу «Шахъомрэ пшъэшъэ пагэмрэ» техыгьэ пьесэр Адыгэ драмтеатрэм щагъэуцугъэх.

Урыс тхакІохэм ащыщхэм ятхыгъэхэр афэlэпэlасэу адыгабзэкІэ Пщымафэ зэридзэкІыгьэх. Анахь къыхэгьэщыгьэн фаер Кощбэе Пщымафэ гъусэ иІэу Къуріаныр адыгабзэм зэрэрилъхьагъэр ары. Илъэс 60 Іэпэ-цыпэм адыгэ литературэм щылэжьагь, лъэгьо дахэ ащ щыпхырищыгъ. Кощбэе Пщымафэ игущыІэ пычыгъо, итхэкІэ хабзэ зыми хэкІуакІэхэрэп, итворчествэ гъэшlэгъоны, лъэш.

Кощбэе Пщымафэ Адыгэ Республикэм илъэпкъ тхакІу, Урысые Федерацием культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІ, Теуцожь Цыгьо ыцІэкІэ агьэнэфэгъэ литературнэ премием, журналист премиеу Советскэ Союзым и Лыхъужъэу, усакІоу Андырхъое Хъусенэ ыцІэкІэ щытым ялауреат. Адыгэ лэпкъым икіэсэ тхэкіо ин. Урысыем итхакІохэм я Союз 1970-рэ илъэсым къыщегъэжьагьэу ыкІи Урысые Федерацием ижурналистхэм я Союз 1968-рэ илъэсым къыщыкІэдзагъэу ахэтыгъ.

Тхьэм къыхилъхьэгъэ зэчый инымкІэ зышъхьамысыжьэу гупшысэшхо иадыгэ лъэпкъ филэжьыгъ, адыгабзэр ыгъэбаигъ. Пщымафэ къызытхэмытыжьыр илъэс хъущт мэзаем и 19-м, ау тхакІор итхыгъэхэмкіэ, игущыіэ инкіэ къытхэт ыкіи къытхэтыщт, джары къызыхъугьэ мафэу, мэзаем и 1-м, ыпсэ дгъашіоу ыціэ къызкіетіорэр.

МАМЫРЫКЪО Нуриет. иухъумакіу ЦІыфыбэмэ зигугъу дахэкІэ ашізу, щыізныгьэм гьогу шіагьо щыхэзыхыгъэм ищытхъу поныр тефэ. Іэдэбныгъэшхорэ шъхьэкІэфэныгьэрэ зыхэлъ цІыфыр алъытэ, игугъу дахэкІэ ашІы. Ащ фэдэ цІыфым нэшІукІэ еплъых гущыІэ фабэхэр рапэсых.

Джаш фэдэ цыф сэ сыкъыз-

тегущыІэ сшІоигъор. Къошк Аминэт Юсыф ыпхъур къызэрыхъухьагъэр мэкъумэщышІэ унэгъо къызэрыкІу. Янэрэ ятэрэ къагъэшІагъэм чІыгум аІэ хэлъэу лэжьагъэх. Унагьом иными цІыкІуми нэбгырищ исыгь — зэшитІурэ зы шыпхъурэ. Ахэм япІун, ялэжьын, яегъэджэн Іофышхо дашагъ нымрэ тымрэ. Іофшіэныр шІу альэгьоу апіугьэх. Ны-тыхэм араlощтыгъэ якlалэхэм тІэкІу зыкъызаІэтым: «ІофшІэныр шІу зылъэгъурэр цІыфхэм агъэлъапІэ». А гущыІэхэм мэхьанэу яІэр къагурыІуагъ ялъфыгъэхэм. ЗэкІэми щыІэныгьэм гьогу дахэ къыщыхахыгъ, чІыпІэ гъэ-

нэфагьэ, унэгьо дахэхэр яІэхэу мэлажьэх, мэпсэух. ЗэшитІумэ анахьыкІ у ашыпхъу закъоу Аминэт щыІэныгъэм гьогу дахэ щыхихыгъ. Гурыт еджапІэм чІэсэу еджэ зэхъум, сэнэхьатэу къыхихыщтымкІэ зыми еупчІыжьыгьэп, ау ыгукІэ фэягъ янэрэ ятэрэ мысымэджэнхэу, сымаджэ хъухэмэ, ежь яІэзэнэу.

Янэ-ятэхэр зыфэягъэхэр

апхъу закъоу яІэр кІэлэегъаджэу рагъэджэнэу арыгъэ. Гурыт еджапІэр къызеухым, къалэу Новороссийскэ дэт медучилищым чіэхьэ. Ар дэгъу дэдэкіэ къеухы. Ащ лъыпытэу Теуцожь район сымэджэщым процедурнэм медсестрау ІофшІэныр щырегьажьэ, нэужым аптекэм щылэжьагь.

Аминэт сэнэхьатэу хихыгъэр шІу елъэгъу, зыфежьэрэ Іофыр ымыгъэцакІэу, гъунэм нимыгъэсэу гупсэфыщтэп, теурыкІуагъэ къызхигъафэрэп. Илъэс пчъагъэхэм къакІоцІ цыфхэр зэригъэрэзэщтым пылъыгъ, ищытхъу аригъэІуагъ. ЦІыф шъырыт, ныбджэгъу хьалэл, къиныри хъярыри зэхишІыкІэу зэрэщытым фэшІ Іоф зыдишІэхэрэм шІу алъэгъу, алъытэ. Ар насыпыгъэкІэ ежь зыфелъэгъужьы.

Сымэджэшым чэш хэкІотагъэм сымэджэ хьылъэхэр къащэх. Ахэм игъом апэрэ Іэпы-Іэгъур ареты, етІанэ, врачыр сымаджэм зеплъыкІэ, ищыкІэгьэ уцхэр къыфыретхыкіых, ахэр медсестрам зэрищык агъэм тетэу сымаджэм рехьылІэх.

— Сымаджэхэм сишІуагьэу язгъэкІыгъэм сэ сшъхьэкІэ сырыраз, — ею Аминэт. -Илъэс пчъагъэм сисэнэхьат сырылажьэзэ, цІыфым ипсауныгьэ къэухъумэгъэным сиакъыли, скіуачіи фэсэгъэіорышіэ.

Ежь фэдэу Аминэт Іоф дэзышІэхэрэм ягугъу дахэкІэ къешІы. Ахэм ацІэхэр къесІонэу къысэльэІугь. Ахэр Шэртэнэ Рай, Дэгумыкъо Эм, Ерэджыбэкъо Зулим, Бэщыкъо Зарем, ПщыукІ Сусан, Къэдэ Аминэт, Нэхэе Сулиет, ХьатлІэкъо Марыет, ХъокІо Марзыет, Ліыхэсэ Минхъан арых. Мыхэми ягугъу сымэджэщым дахэкІэ щашІы.

Зы сымаджэ горэми Аминэт дысэу дэгущыІэу цІыф зэхихыгьэп, агу къыдищэеныр ары зыпылъыгъэр. Илъэс 32-м къыкіоці мы медсестрам къеоліэгьэ сымаджэхэр ымыгъэразэхэу, иІушъэбагъэ алъимыгъэІэсыгъэу зыкІи къыхэкІыгъэп.

Джары Аминэт цІыфхэм шІу зыкіальэгъурэр, иіофшіакіэ осэшхо зыкlыфашlырэр. Джа гьогу мыпсынкіэ, гьогу шіагьоу къыкІугьэм ыпсыхьагьэу Къошк Аминэт мы мафэхэми Іоф ешІэ, ціыфхэм япсауныгъэ дэмышъхьахэу къеухъумэ. Аминэт дэгъоу Іоф зэришІэрэм пае Щытхъу тхылъэу къыратыгъэр макІэп. Ахэм ащыщ Адыгэ Республикэм псауныгьэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ, Іоф зыщишІэгъэ сымэджэщым къыратыгъэхэр.

Аминэт унэгъо дах иI. Ишъхьэгъусэрэ ежьыррэ пшъэшъищ зэдапІугъ. Анахыыжъэу Заирэ апшъэрэ гъэсэныгъэ зэригьэгьотыгь, исэнэхьаткІэ Іоф ешІэ. Заремэ Краснодар дэт КГТУ-м ия 3-рэ курс щеджэ, анахыык Тэу Зухра гурыт еджапІэм ия 9-рэ класс ис.

ХЪОДЭ Сэфэр. Іофшіэным иветеран. Сурэтым итыр: Къошк Аминэт июфшіэгъухэм ахэс.

АЩ ФЭДИ МЭХЪУ

Іазэхэмрэ Іэзэгъумрэ

Нэнэжъыр къэгъой-щэягъ. Нысэм къыфищэгъэ врачым Іэзэгъу уцхэр къыфыритхыкІыгъэу яшъо, ау ишІогъэ хъатэ къакІорэп. Нэнэжъ ыгу тІэкІу къэкІодыгъ, уцхэм зи яшІуагъэ къямыкІыхэу ылъыти, къорэлъфым къеджагъ:

 А си Сэфэр, ма мы сомищыр, гъунэгъу чылэм кlopu Мыхьамэт ефэндыр къысфэгъатх, сомищыри ет, Іэзэгъу пфэхъущтым ыпкІэ лъыптын фаеу аюшъ. Сиюфхэр хъатэхэп, ишlyагьэ горэ къысэкІынкІи хъун.

— Дэгъу, нэнэжъ, уахътэ тесымыгъашІэу джыдэдэм сыкІон, — ыІуи, шъэожъыер дэ-

Чылэ гъунэм нэсыгъэ къодыеу илэгъу кІэлэ джэгухэм апэІуфагь.

— Ахьмэдыкъор, чэщ хъужьыгьэу тыдэ уежьагь, уеужьырэуи хэбгъэтхъэу окlo?! къеупчІыгь иныбджэгъу Алый.

— Нэнэжъ къэсымэджагъ, Мыхьамэт ефэндыр къыфэзгъэтхэнэу сэкlo, — ыlуагъ Сэфэр. ЕтІанэ тІэкІу егупшыси иныбпжэгъу епжагъ: — Нек**І**оба къыздакју, армырмэ, щэджэгъоуж хъугъэ, чэщ сытехъухьэмэ, сизакъоу сыкъэкІожьынкІэ сыщыдэсхэу alo, сыдэущтэу сизакъоу тІэмэ сыдэу тыхъун?! сакъыблэкІыжьыщт?

— Е-ей, Ахьмэдыкъор, арэу укъэрабгъэми сшІагъэп, сыд джына зигугъу пшІырэр? Зэгу, сипортфель къесхьыжьэжьынышъ, тыкІон.

– Адэ портфелыр зыгорэм шъуадэжь егъэхьыжьба, сыда мыщ фэдизым къепхьакІыщт? - Иныбджэгъу игулъытэ шІомакІэу риІуагь Сэфэр.

Ары, зыгорэм егъэхьыжь о ащ фэдэ портфель, ащ сянэ зыдаплъэкІэ, сиІоф кІуагъэ: контрольнэр тly, хьисапыр тly, непэ тіэкіу сызэрэхъотіэ-бжъэтіагьэр пщыгъупшэжьыгъа? Директорым саригьащи къыстепхъэшыхьагь, сяти запискэ къыфитхыгъэу дневникым дэгьэпкІагь. А зэпстэумэ къысфахьын алъэкІыщтыр къэшІэгъуаеп. СыкъыбдакІомэ, мыхъуми кlасэу унэм сихьажьын, непэ сятэ скіышъо зэрэриутыщтгъагъэри неущ нэс гъэми тызкlэкlощтыр! лъыкІотэн.

Аущтэу язэрэгьаІуи, ежьагьэх. Алый тІэкІу къекІэнэкІальэу Сэфэр къыриlуагъ:

нэщт. Сэрэежъым джынэхэр шъутыхэу тыхалъашъоу, таlуан-

— Сымыгъэщын, Алый, арми сыпшъыгъах, сшІэрэп сянэжъы дыухьэхэр зэрищык агъэхэр, Іэзэгъу уцхэм анахьи тхьапэм тетхагъэу псым хэбгъаорэм ишІуагъэ къекІынэу зыкІэгугъэрэри къызгуры Іорэп. Сомищ шІагьуи тхьапэм теуцІэрэпхъагъэм пае ефэндым еттын фаеу

- Сыда, сомищышхо ептынэу зыогъэхьазыра? Ызыныкъо тэгъаштэри адрэм неущ ІэшІу горэ рытщэфыжьынышъ, тигъэтхъэжьыщт. Сомэ горэ ептыми хъун а ефэндым, — къыугупшысыгь Алый.

Иныбджэгъу къыІуагъэм Сэфэри ригьэгупшысагь. ЗыкІэгупшысыхьэм, ыгу къэкІыгъэр гъэшІэгъоны:

- Алый, сыд пае ызыныкъу, зэрэсомищэу къызфэдгъэнэн тлъэкІыщт. Сыда мор зичыжьа-

- Ары шъхьаем, уянэжъ къыпщыгугъэу уиІофытагъ, гу-Сэрэежъ джыналъэм зынэсхэм, нахь хъунба шІоигъор умыгъэцакІэмэ?

Сыда тымыгъэцэкІэщт?! - Ущынэрэба, тыди цІыфыпсэ Ручкэрэ тхьэпэ къабзэрэ уипорщыІэп, джынэхэр къыхэхъу- тфель дэлъа? — Зыгорэ ыгу къызэрэкІыгъэр къэпшІэнэу къэгушІуагъ Сэфэр. — Умыщынэу пІуагьэшъ, мы гьуим тыхэхьанышъ, зыми тыкъимылъэгъоу дыуахьхэр тэр-тэрэу тхыщтых. Хэта къеджэн зылъэкІыщтыр а ефэндым къытхыщтым? Тэри ащ фэдэу тытхэшъущт.

Ар язэрэгъаlуи, дэхыгъэх. Шъхьандэхэм акъогъу зэхъухэм, тхьапи ручки къашти, яІоф фежьагъэх.

— Сэ слъэгъугъэ дыуахьхэр зытыратхэхэрэ тхьапэр зыфэдэр, сэ ахэр къызгъэхьазырыщтых, о уипочерк Іэе дэдэшъ, дэгьоу ууціэрэпхьыщт, — ыіуагь Сэфэр, — ау дыуахь тхьапша ттхыщтыр?

— Нахьыбэ къэс уинэнэжъ нахь игопэщт, ефэндми фэрэзэщт. Сэ слъэгъугъэ сянэжъ къаригъэтхыгъагъэхэр. Ахэр хы хъущтыгъэх, — ыІуагъ Алый. - Зыр зыкІэбгьэощт, зыр псым хэплъхьанышъ, нэужым ащ уешъощт, адрэр бгъэстыщт, зыр шъом коцијыудэнышъ, зышохэплъэщт, адрэр чІэптІэщт, зыр уипІэшъхьагъ чІэплъхьащт, къыпчъыгъ Алый ыІэхъуамбэхэр чІиукъуащэхэзэ.

НэбгыритІур дэгьоу тхагьэх, ахэу тхьапэхэр зэкіоціашыхьагьэх, нэнэжь зэхимыгьэкІокІэнхэу тамыгьэхэр афашІыгьэх. Агу къэкІыгъэмкІи, ашІагъэмкІи зыфэрэзэжьхэу, сомищ шІагьом неущ къыращэфыщт заулэри ІэшІу-ІэшІоу агукІэ зыдаІыгъэу шъэожъыехэр къэкlожьыгъэх. ЗэрэзэришІэфыжьыщт шІыкІэр нэнэжъ фаіотагь, рагьэльэгьугь. А тхьамыкІэр лъэшэу шъэожъыехэм къафэрэзагъ, хъупхъапкІэуи сомэ зырыз къаритыгь.

АшІагъэр ашІомытэрэзэу, тіэкіуи укіытэхэу шъэожъыехэр мэфэ заулэрэ хэтыгъэх. Ефэндым зэриlуагъэм тетэу нэнэжъ зэкІэ зэришІэфыжьыщтыгь. Тхьамафэ фэдиз тешІагьэу Сэфэр еджапІэм къикІыжьи щагум къызыдэхьажьым, ылъэгъугъ инэнэжъ Іэжь-лъэжьэу, мысымэджэгъахэм фэдэу хъызмэт ІофшІэнхэм зэрапыльыр.

— А си Сэфэр, а сыпсэм ызыныкъу, о псапэу къэбгъэхъагьэр гьунэнчъ, дыуахьхэм яшІогъэшхо къысэкІыгъ. Ти Мыхьамэт ефэнд къыпфэупсэу пфатхэмэ, ишІогъэшхо къыокІы, гушюу икъорэлъф къыпэгьокыгъ нэнэжъыр.

Сэфэр укІытэм зэлъиштагьэу щытыгъ, ау нэнэжъ зэрэхъужьыгъэр игуапэу ІэшІу-ІэшІоу ыгу къыдэчъаещтыгъ, мыхъунэу зэрэпсэугъэри зыфигъэгъужьы-ЩТЫГЪ

ХЬАУДЭКЪО Сар. Мыекъуапэ.

Хъулъфыгъэм ифитыныгъэ зыпкъ рагъэуцожьыгъ

Іофшіэным епхыгъэхэу, зипсауныгъэкІэ зэрар къафэзыхьын зылъэкІыщт Іоф хьылъэ зыгъэцакІэхэрэр нахь пасэу пенсием кіонхэмкіэ унэшъо гъэнэфагъэ щыІ.

ПшъэдэкІыжьэу ыхьырэмкІэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиІэ обществэу «Газпром трансгаз Краснодар» зыфиlорэм икъутамэу Мыекъуапэ щыІэм компрессорхэм ягьэуцункІэ машинист ІофшІэн мыпсынкІэр зэригъэцэкІагъэмкІэ нахь пасэу пенсием кІо зышІоигьо хъулъфыгьэм ифитыныгьэхэу хэбзэгьэуцугьэу щыІэм къыдыхэлъытагъэхэр зэрэщагъэзыягъэм фэгьэхьыгьэ Іофыр Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ хьыкум бэмышІэу зэхифыгъ.

1985 — 1987-рэ илъэсхэм хъулъфыгъэр УССР-м, Харцызскэ къэралыгьо машинэшІ заводым щылэжьагь. А уахътэм къыкІоцІ СССР-м иминистрэхэм я Кабинет унашъоу ышІыгъэм къыпкъырыкІыхэзэ, хъулъфыгъэм иІофшІэн фэгьэхьыгьэ къэбарэу ПенсиехэмкІэ фондым къыІэ-

кІэхьагьэм къызэрэщиІорэмкІэ, я 3-рэ классым мынахь макlэу иІофшІэн щынагьоу щытыгьэу ары. Ащ къыхэкІэу, хъулъфыгъэр нахь пасэу пенсием кІоным ифитыныгьэхэр иІэх. Ау УФ-м ПенсиехэмкІэ и Фонд и ГъэІорышІапІэу Адыгеим щыІэр ащ къеуцоліагьэп, хъулъфыгьэм илъэlу тхылъ къыфызэкlигъэкlожьыгь. Ащ ушъхьагьоу фэхъугъэр Іоф зыщишІэгъэ уахътэр стажым зэрэхэмыхьагьэр ары.

Украинэм Іоф зыщишІэгъэ лъэхъаныр истаж хагъэхьажьынэу хъулъфыгъэр къызэрэкІэлъэ-Іугъэм Мыекъопэ къэлэ хьыкумым дыригъэштагъ, джащ фэдэу нахь псынкІэу пенсием кІон зэрилъэкІыщтымкІэ справкэу хъулъфыгъэм къыхьыгъэр идокументхэм ахалъхьагь. Арэу щытми, Іофым зыхэплъэхэ нэуж, хъулъфыгъэм Іоф зэришІэгъэ сэнэхьатыр щынагъоу щымытэу хьыкумым ыгъэунэфыгь ыкІи идэо тхылъ щигьэ-

Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ Хьыкум граждан ІофхэмкІэ ихьыкум коллегие ипашэу О. Куличенкэм, хьыкумышІхэу Р. ХьапакІэм ыкІи Е. Богатыревам къэлэ хьыкумым ышІыгъэ унашъор мытэрэзэу алъытагъ. Урысыем икъэралыгьо санитар врач шъхьа в унашъоу къыдигъэкІыгъэм диштэу мы хъулъфыгъэм Іофшіэнымкіэ пенсие зэрэфамыгызуцугыэр хэбзэгыэуцугъэм димыштэу хьыкумым ылъытагь ыкІи ащкІэ ПенсиехэмкІэ фондэу АР-м щыІэм и Мыекъопэ отдел ащ ифитыныгъэхэр зэтыригъэуцожьынхэу фигъэпытагъ.

НЭМ ЫЛЪЭГЪУРЭР — ШЪХЬЭМ ЫУАС

Тымышіэрэ ГЕРМАНИЕР

(КъызыкІэльыкІорэр щылэ мазэм и 25-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

Рейхстагыр

Германием итарихъ анахь кіэкіэу нэіуасэ зыфэпшіынэу

къахэщыщтыгъ. Рейхстагым «Нэмыц лъэпкъым пай» ыlov тыратхэгъагъ, лъэпкъым итамыгъэу алъытэщтыгъ, джыри ары зэрэщытыр.

лым диштэщтыгъ, иинагъэкІи,

икІэрэкІагъэкІи нэмыкІ унэхэм

Рейхстагыр зэо ужым зыфэдагъэр. Ащ тидзэкіоліхэм тыратхагъэхэм ащыщхэр.

кІэрэ ыцІэрэ ар епхыгъ. Германскэ империеу 1871-рэ илъэсым зэхащэгъагъэм иапэрэ парламент «рейхстагкІэ» еджэгъагъэх **(«рейх» —** «союз, федерация», «стаг» — «собрание, заседание»). Парламентым изэхэсыгьохэр зыщырагъэкІокІырэ унэми «РейхстагкІэ» еджэщтыгъэх. Парламентым ыцІэ цІыкІоу, унэм ыцІэ инэу къегъэжьагъэу сыдигъуи

Рейхстагым ишІын илъэси 10 пылъыгъэх. 1894-рэ илъэлъэкІэ дэхагъэ, итальянскэ сти-

1918-рэ илъэсэу Урысыем хэлажьэхэу хъугъагъэ.

Я 40-рэ илъэсхэм яублапІэ сым къызэІуахыгъагъ. Итеп- тэ тицІыфхэм гъэблэшхо зэпачыгъ, Германием ипсэолъэ ыкІи

Октябрьскэ революциер къызыщыдахыгъэм Германием республикэ статус иІэ хъугъагъэ. Рейхстагым ибалконхэм ащыщ пащэхэр къытехьэхи, къэбарыр ціыфхэм къараіогъагъ. Джащ къыщегъэжьагъэу тэ советскэ щы ак Іэр дгъэпсын эу едгъэжьэгъагъ, Германием ипартие зэфэшъхьафхэр къэралыгъо политикэр гъэпсыгъэным ыкІи хэгьэгур гьэзекІогьэным

> ипащэхэр зычІэс унэр агъэкІэжьыгъ. Джы Рейхстагым ышъхьагъ апч пытэм хэшІыкІыгъэу шыгу хъурэешхо тырагъэуцуагъ. Ащ ылъапсэ парламентыр зыщызэхэтІысхьэрэ залым къышежьэ. Къат пчъагъэу зэтет, цІыфхэм ащ къыщакІухьанэу, зыщагъэпсэфынэу ыкІи зыщаплъыхьанэу гъэ-

мент иунэ нахь зэlухыгъэ зэрэдунаеу пар-

итамыгъэ шъхьаІэу Рейхстагым машІо кІадзи, агъэстыгъагъ. Ар зышІагьэр непэ къызнэсыгъэм ашІэрэп.

1941 — 1945-рэ илъэсхэм къэралыгъуитІур зэпэуцужьыхи, зэзэуагьэх. Нэмыцыдзэу къатебэнагъэхэм советскэ дзэхэр пхъашэу апэуцужьыгъэх, текІоныгъэр къыдахыгь. Советскэ дзэпащэхэм яунашъокІэ Берлин зэрэщытэу зэхакъутэгъагъ, ТекІоныгъэшхом и Быракъ плъыжь Рейхстагым ышъхьагъ щагъэбыбэтэгъагъ. Зэо ужым

къалэм советскэ дзэкІолІхэм къинышхокІэ къыдахыгъэ текІоныгьэр щагьэмэфэкІыщтыгь, нэмыцхэм къызэратекІуагьэхэр ягухэкІышхуагъ.

Ащ ыуж КъохьэпІэ Германием кІэу Конституцие ыштэгъагъ, парламентым изэхэсыгьохэр зыщишІын псэуальэ имы-Іэу, къалэу Бонн ахэр щырагъэкІокІыщтыгъэх.

Бундестагым итетыгъу

1991-рэ илъэсым нэмыц къэралыгьоу тюу гощыгьагьэр зэхэситф хъугъэ мыщ зыгъэпсэфэкІо миллион 13 фэдиз илъэс къэс зыплъыхьакІо къызыкІорэр. Музей, тхылъІыгъыпІэ. шхапІэхэр хэтых. Ышъхьагъ удэкІуаемэ, къалэм итеплъэ ольэгъу. Тутын щешьохэрэп, лъэшэу щыгущыІэхэрэп. Мафэ къэс сыхьатыр 8-м къыщегъэжьагъэу пчыхьэм сыхьатыр 11 охъуфэ Рейхстагым ышъхьагъ цІыфхэр дагъэкIvaex.

Рейхстагым непэ итеплъ.

Хъугъэ-шІэгъэ гъэшІэгьоныбэ къызэпичыгь ыкІи ылъэгъугъ. Илъэси 112-рэ хъугъэу Берлин къегъэдахэ.

Бранденбургскэ

Тапэрэ ліэшіэгъухэм Бер-

лин дэхьэпlэ 18 иlагъ. Ахэм

ащыщэу псаоу къэнэжьыгъэр

«Бранденбургскэ къэлапчъэ-

къэлапчъэхэр

хэкlэ» заджэхэрэ закъор ары. Ахэр зыщытхэр илъэс 223-рэ хъугъэ, яшІын нэмыц маркэ миллион 30 тырагъэкІодэгъагъ. Апэ «Мамырныгъэм икъэлапчъэхэкІэ» яджэщтыгъэх. Бэ апэкІэкІыгъэр. Хэгъэгу

зэошхом ыкІэм тидзэхэм нэмыц фашистхэр зэкlафэжьыхи, къалэм щызэхагъэтэкъогьагьэхэм Бранденбургскэ къэлапчъэхэри къахэфэгъагъэх. 1945-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу мыщ Урысыем ибыракъ щыгъэІэгъагъ, етІанэ Германием ибыракъкІэ зэблахъужьыгъагъ.

Бэ темышІзу Германиер тІоу гощыгъэ хъуи, ахэм азыфагу дэпкъышхо дашІыхьэгьагь. Къэлапчъэхэм абгъуитІукІэ уІэшыгъэ къэрэгъулхэр Іутыгъэх. Іизын ямыlэу цІыфхэр ахэм адэкІынхэ фитыгъэхэп. КъямыдэІухэрэр аукІыщтыгьэх. Ахэм афагьэуцугьэ саугьэтхэр, къащышхом фэдэу шІыгьэхэу, Берлин дэтых.

Бранденбургскэ къэлапчъэхэр тэрэзэу ыкІи зыфэдагъэхэм фэдэу агъэпсыжьынхэм я 70-рэ илъэсхэм анэс пылъыгъэх. Ахэр колоннэ ин 12-у зэхэтых. Гузэгум итхэм машинэмкІэ уадэкІын плъэкІыщт, ыбгъукІэ щыІэхэмкІэ цІыфхэр зэпырэкlых. Хэгъэгу зэошхом ыуж ахэр Германиер зэрэзэхэзыгъэм итамыгъэу нэмыцхэм алъытэщтыгъэмэ, 1990-рэ илъэсэу нэмыц къэралыгъуитІур зыщызэхэхьажьыгъагьэм къыщегъэжьагъэу Германием изы-

кІыныгъэ итамыгъэу хъугъэ. ШЪАУКЪО Аслъангуащ. (Джыри къыкІэлъыкІощт).

хьажьыгь, Рейхстагыр икІэрыкІэу къаІэтыжьыгъ, нэужым бундестагыр Берлин къэкощыжьыгъагъ. Ащ нэс имперскэ Зэјукјэу рейхстагкјэ заджэштыгъэхэм джы федеральнэ Зэ-Іукі у бундестаг раіощтыгь эр.

Непэ къэралыгъом псыгъэ.

Германием ипарлаламент тетэп. Илъэ-

СПОРТЫМРЭ ЛЪЭПКЪ ШІЭЖЬЫМРЭ

Мамырзехьэу ти Мамыр

Урысые Федерацием кушъхьэфэчъэ спортымкіэ ихэшыпыкіыгьэ командэ хэтэу Стіашьу Мамыр Адыгэ кьэралыгьо университетым щеджэ. Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкющтхэм ямашю Мыекъуапэ щихьынэу зегъэхьазыры.

Кушъхьэфэчъэ спортымкІэ купэу «Итера-Катюшэм» СтІашъу Мамыр зыщегьасэ. Мы мафэхэм Кипрэ щыІэу иухьазырыныгъэ хегъахъо. Олимпиадэ джэгунхэм ямашІо зыхьыщтхэм зэращыщым фэшІ иныбджэгъухэм, итренерэу Алыбэрд Сергей лъэшэу афэраз.

Мэзаем и 4-м Дунэе турнирэу Францием щаублэрэм СтІашъу Мамыр хэлэжьэн фае, къејуатэ Адыгэ Республикэм кушъхьэфэчъэ спортымкІэ икІэлэціыкіу-ныбжьыкіэ спорт еджапіэ идиректорэу Анатолий Лелюк. Олимпиадэм имашІо Мыекъуапэ зэрэщихьыщтым фэшІ игупсэ

Адыгеим Мамыр къэкІожьыщт.

СтІашъу Мамыр Урысыем изэнэкъокъухэм хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къашыдихыгьэх. Темыр Кавказым ис лъэпкъхэм язэкъошныгъэ гъэпытэгъэным фэгъэхьыгьэ зэнэкъокъум апэрэ чІыпІэхэр 2013-рэ илъэсым гьогогьуитю къащыдихыгъэх. Янэ-ятэхэр, иlахьылхэр тинэІуасэх. Адыгэ шэн-хабзэхэр Мамыр егъэлъапІэх, къыпэблагъэхэм адыгабзэкІэ адэгущыІэныр шэнышІу фэхъугъ.

Стіашъу Мамыр ціэу фаусыгьэр къегьэшъыпкъэжьы, мамырзехьэу ар щыт.

Опсэу, Мамыр! УигухэлъышІу-

хэр Тхьэм къыбдегьэхъух. Гъэмэфэ Олимпиадэ джэгунхэм уахэлэжьэнэу, Адыгэ Республикэм ищытхъу спортышхом нахь

лъагэу щыпіэтынэу тыпфэльаю. Сурэтым итыр: Стіашъу Мамыр апэрэ чіыпіэр къызэрэ-

дихыгъэм фэші къыфэгушіох.

ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

sochi.ru ≪Vios Къашъомрэ циркымрэ зэгъусэх

Юрий Никулиным ыціэ зыхьырэ циркэу Москва къикІыгъэмрэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Академическэ къэшъокю ансамблэу «Налмэсымрэ» зэгъусэхэу мэзаем и 4-м ыкlи и 6-м апэрэу концертхэр Мыекъуапэ къыщызэдатыщтых. Пчыхьэзэхахьэм фэгъэхьыгъэ пресс-зэlyкlэу «Налмэсым» и Унэ тыгъуасэ щыкІуагъэм циркым иартистхэм гимнастикэм хэхьэрэ къэшынхэр къэзыгьэльэгьорэ артист 15-мэ япащэу, Монте-Карло щызэхащэгьэ Дунэе фестивалым ищытхъуціэ къыдэзыхыгьэу Алишер Алиевыр, «Налмэсым» идиректорэу Бэстэ Азмэт, мы ансамблэм ихудожественнэ пащэу Хъоджэе Аслъан концертхэр гъэшіэгьонэу агьэпсынхэм зэрэпыльхэм къытегущы-

— Лъэпкъ къашъохэмрэ циркымрэ зэрэзэпхыгъэхэр искусствэ лъагэм ыбзэкІэ къэдгъэлъэгъощт. «Налмэсым» ипащэхэм, артистхэм Іоф адэшІэгьошІу, — къыІуагь Алишер Алиевым. — Концертхэм яплъыщтхэм зэгъэпшэнхэр ашІыщтых, искусствэм хэхъоныгъэу ышІырэм

Концертхэм ямызакъоу, Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкІощтхэм «Налмэсыр» зэрахэлэжьэщтым А. Бастэмрэ А. Хъоджаемрэ яеплъыкІэхэр къыраІолІагъэх.

Сурэтыр пресс-зэ ук Іэм кънщытырахыгъ.

ОЛИМПИАДЭМ ипэгъокі

sochi".m МэфэкІ шъыпкъэм фагъадэ

Мэзаем и 3-р мэфэкі шъыпкъэм фэдэщт. Адыгэ Республикэм зэхэхьэ гъэшіэгъонхэр щыкіощтых. Театрализованнэ къэшІынхэм язэхэщэн Урысыем культурэмкіэ изаслуженнэ юфышіэу Къулэ Амэрбый фэгъэзагъ. Олимпиадэм имашю Мыекъуапэ щызыхьыщтмэ ащыщ.

КІэлэеджакІохэр, студентхэр, культурэм и юфыш эхэр, спортсменхэр бэ хъухэу театрализованнэ къэшІыным хэлэжьэщтых. Къулэ Амэрбый зэрилъытэрэмкІэ, Олимпиадэм имашІо ипподромым къырахынышъ, стадионым къынагъэсыфэ Іофтхьабзэм хэлэжьэщтхэм гукъэкІыжьэу яІэщтыр шыІэныгъэм хэкІокІэштэп. Мэфэкіым игъэдэхэн зэкіэми зэдыряІоф.

лъэпкъ шіэжьымрэ щыіэныгъэмрэ

Тишъуашэхэр «къыщыгущыІэщтых»

Адыгэхэм яшэн-хабзэхэр Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкіощтхэм къыщагъэлъэгъощтых. Ижъырэ лъэхъанымрэ непэрэ щы акіэмрэ язэпхыныгьэхэр сурэтыші-модельер цІэрыІоу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шІухьафтын къызыфагъэшъошагъэу, Мамырныгъэм и Лигэ илауреатэу Стіашъу Юрэ июфшіагьэхэмкіэ къыютэщтых.

— Олимпиадэ джэгунхэм афэгъэхьыгъэ шъуашэхэу «Адыифыр», «Амазонкэр», «Лаурэр», «Мамырзехьэр» сшІыгъэх, иІофшІагъэхэм тащегъэгъуазэ Стіашъу Юрэ. — Мамыр псэукІэм игъэпытэн, тыкъэзыуцухьэрэ дунаим, лъэпкъ тхыпхъэхэм яхьылІагъэхэр Шъачэ къыщыдгъэлъэгьощтых, шэмбэтым гьогу тытехьэ.

КъокІыпІэм щыпсэурэ лъэпкъхэм искусствэхэмкІэ я Къэралыгьо музей идиректорэу Кушъу Нэфсэт, музеим шІэныгъэмкІэ иІофышІэу Сулеймэн Фатимэ, республикэм культурэмкІэ и Министерствэ льэпкъ шэн-хабзэхэм якъэгъэлъэгъонкІэ зэшІуахы-

ликэм искусствэхэмкІэ иколледж щеджэхэрэ Цышэ Зарэрэ ГуашІэ Маринэрэ Олимпиадэм фэгъэхьыгъэ шъуашэхэр музеим пэшІорыгъэшъэу къыщагъэлъагъох.

гьэр бэ. Адыгэ Респуб-

СтІашъу Юрэ исэнаущыгьэ гъунэ иІэп. Адыгэмэ пэсэрэ лъэхъаным гъоур зэрагъэфедэщтыгъэр льэпкъ шъуашэу ышІыгьэмкІэ ІупкІэу къыІотагъ. Цышэ Зарэ адыгэ шъуашэр зызыщелъэм, къыпэблэгьэ цІыфхэм къашІэжьыгьэп. Фэ-ІэпэІасэу пшъашъэм шэн-хабзэхэр къыриІотыкІыгьэх, гьоум имэхьани къыгъэлъэгъуагъ.

Гъогу зыщытехьаным СтІашъу Юрэ тигъэзетеджэмэ ацІэкІэ тыфэгушІуагъ. Адыгэ шъуашэу ащ ышІыгьэхэр тиартистхэм ащыгьэу Олимпиадэр зыщыкІорэ чІыпІэхэр къакІухьащтых, адыгэм идэхагъэ дунаим нахьышюу щарагъэшіэщт.

Сурэтым итыр: Цышэ Зарэ адыгэ шъуашэр къегъэлъагъо.

Нэкіубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр:

52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4000 Индексхэр 52161 52162 Зак. 253

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 **З**ЫЩЫКІЭТХЭГЪЭХЭ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

МэщлІэкъо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр НэпшІэкъуй **3ayp**